СОНЦА:
Усход, захад, даўжыня дня:
Мінск — 7.46, 17.01, 9.15;
Віцебск — 7.40, 16.47, 9.07;
Магілёў — 7.35, 16.51, 9.16;
Гомель — 7.27, 16.53, 9.25;
Гродна — 8.00, 17.17, 9.17;
Брэст — 7.56, 17.23, 9.27.

МЕСЯЦ:
Маладзік 3 лютага.

ІМЯНІНЫ:
Рыгора, Майсея, Фелікса, Піліпа, Аляксандра, Віталя; Рамуальда, Рышарда.

ЗВЯЗДА

7 ЛЮТАГА 1992 г.
пятніца, № 27 (21805)

● выдаецца са жніўня 1917 г. ● БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА ● цана 40 кап.

РозГАЛАС

ЧУТКІ АБ СМЕРЦІ ГАЗЕТ ПРОСІМ ЛІЧЫЦЬ ПЕРАБОЛЬШАНЫМІ

Як паведаміў нам першы намеснік старшыні Дзяржкамдруку Рэспублікі Беларусь Станіслаў Нічыпаровіч, сітуацыя з паперай для рэспубліканскіх, абласных і раённых газет павінна ў бліжэйшы час праясніцца.

Ужо ідуць да нас з Кандапогі першыя шэсць вагонаў з паперай. Абласныя газеты і ўпраўленні Міністэрства інфармацыі папярэджаны аб тым, што гадавая патрэбнасць рэспублікі ў паперы будзе задаволена на 70 працэнтаў.

Гэта азначае, што чуткі аб заўчаснай смерці дзяржаўных перыядычных выданняў можна лічыць заўчаснымі. Праўда, застаюцца шматлікія «але». Першае, канечне, заключаецца ў вельмі ўжо «зыбкай» цане на паперу. Калі тры тыдні назад Кандапога «давала» за тону паперы шэсць з палавінай тысяч рублёў, то цяпер ужо ўстаноўлена цана ў 13.825 рублёў. І няма ніякай упэўненасці, што яна застанецца такой да поўнага выканання дамоўленасці па паперы паміж Дзяржснабам рэспублікі і Кандапогай.

Другое «але» ў дзеянні ўжо стаўшага знакамітым указа Ельцына аб ліцэнзіях на вывозімую з Расіі прадукцыю. Фактычна ён не пакідае амаль ніякай надзеі прыкупіць паперы за рублі на расійскіх біржах.

Пакуль жа генеральны дырэктар фірмы «Белдрук» купіў месца на біржы «Расійская папера» і спадзяецца на лепшыя часы ў адносінах паміж Беларуссю і Расіяй у плане эканамічных міжрэспубліканскіх адносін.

Тое ж пагадненне, якое заключана ў Кандапозе, мае права ліцэнзіі на вываз і дабаўляе надзеі на бесперапынны выхад рэспубліканскіх, абласных і раённых газет.

Аляксандр КОКТЫШ.

ПРАЦАВАЛІ З АГЕНЬЧЫКАМ...

Раніцай 6 лютага па Мінску хутка разнеслася навіна аб тым, што Дом рэспублікі, які будуецца на Кастрычніцкай плошчы і які журналісты называюць «саркафагам», гарыць. Карэспандэнт БелаПАНа выехаў на месца здарэння і ўдакладніў дэталі.

Сігнал аб пажары паступіў у 9.15, а праз шэсць мінут першая дзяжурная брыгада прыехала ўжо да месца здарэння. Як высветлілася, ад іскры электразваркі загарэліся рыштаванні і поліэтыленавая плёнка. З'явілася пагроза разбурэння мармуровых пліт будынка. У лічаныя мінуты пажарныя ў цяжкіх пагодных умовах спачатку лакалізавалі, а потым і патушылі пажар. «Саркафаг» пакуль што ўстаяў.

Віталь ЦЫГАНКОЎ,
БелаПАН.
Фота Сяргея ПЛЫТКЕВІЧА.

Друкары выратаваліся. А іншыя?

УШАЧЫ. Пры нашай размеркавальнай сістэме незайздросная доля ў філіялаў працы рознага падпарадкавання была заўсёды. Хоць ім і выдзяляліся пэўныя фонды на сыравіну і матэрыялы, але іх яшчэ трэба было атрымаць. Зараз над такімі малымі прадпрыемствамі наогул навісла пагроза закрыцця. А куды ўладкуешся ў такім невялікім райцэнтры, як Ушачы? Але выйсце знайшлі. Свой філіял ва Ушачах Полацкая ўзбуйненая друкарня на тры гады здала ў арэнду. Зараз гэта цэх малога прадпрыемства «Прэс-сервіс».

На пытанне, што такая перамена дасць калектыву, брыгадзір друкарні Л. Гладышава адказала:

— На бліжэйшыя тры гады калектыў будзе забяспечаны працай. І зарплата ў людзей павялічыцца.

РЫНАК ПРАЦЫ І ЗАНЯТАСЦЬ НАСЕЛЬНІЦТВА

У пераходны перыяд да рыначных адносін ажыццяўляецца фарміраванне рынку працы на аснове павышэння эфектыўнасці занятасці. Працэсы перабудовы паклалі пачатак абнаўленню эканамічных структур, развіццю кааперацыі, арэндных і малых прадпрыемстваў, развіццю малога бізнесу. Павелічэнне колькасці занятых ў кааператывах, на арэндных прадпрыемствах, прадпрыемствах акцыянерных таварыстваў, занятых індывідуальнай працоўнай дзейнасцю і ў самастойных сялянскіх гаспадарках прывядзе да скарачэння занятых у дзяржсектары.

На 1.01.92 г. у службу занятасці звярнулася 66.158 чалавек, з якіх 39.807 былі працаўладкаваны, 1 тысяча чалавек накіраваны на перанавучэнне, а 842 — задзейнічаны на грамадскіх работах. За гэты перыяд 3.136 чалавек прызнаны беспрацоўнымі, з іх 2.261 назначана дапамога па беспрацоўю.

Паводле разлікаў Дзяржкампрацы РБ, у 1992 годзе ў выніку рэарганізацыі, перапрафіліравання, ліквідацыі стратных прадпрыемстваў, збояў у забеспячэнні матэрыяльна-тэхнічнымі рэсурсамі і камплектуючымі, у выніку разбалансаванасці эканамічных сувязей на рынак працы паступіць каля 300 тыс. чалавек. Колькасць беспрацоўных складзе амаль 60 тыс. чалавек.

Кіраўнікам прадпрыемстваў і арганізацый, прафсаюзным камітэтам ва ўмовах рыначных адносін неабходна накіраваць свае намаганні на захаванне рабочых кадраў, не дапускаючы скарачэння рабочых месц.

ПАВЕДАМЛЯЕ СЛУЖБА ІНФАРМАЦЫІ ДЗЯРЖЭКАНОМПЛАНА РБ

РАСТУЦЬ ЗАРАБОТКІ, РАСТУЦЬ...

У невытворчай сферы ў 1991 годзе павышана заработная плата работнікам аховы здароўя, асветы, культуры, работнікам вышэйшай школы, а таксама работнікам бюджэтных устаноў і арганізацый. Як і было прадугледжана рашэннямі ўрада, яе ўзровень у мінулым годзе ўзрос да ўзроўню 1990 года амаль удвая і склаў 446 рублёў. У чацвёртым квартале 1991 года сярэднямесячная заработная плата рабочых і служачых, занятых у невытворчай сферы, склала 674 рублі, ці ўзрасла ў 3,2 раза да ўзроўню 1990 года.

У галінах матэрыяльнай вытворчасці ў 1991 годзе сярэднямесячная заработная плата ўзрасла да ўзроўню 1990 года ў 1,9 раза і склала 536 рублёў, а ў чацвёртым квартале мінулага года да ўзроўню 1990-га павялічылася ў 3,2 раза і дасягнула 890 рублёў у месяц.

Ва ўмовах далейшай лібералізацыі цэн урадам рэспублікі, як вядома, прынята рашэнне аб павышэнні са студзеня гэтага года заработнай платы ў народнай гаспадарцы ў 2—2,5 раза. У адпаведнасці з разлікамі яе ўзровень складзе 1.908 рублёў.

КАРМЫ—ПРАБЛЕМА З ПЕРШАЧАРГОВЫХ

Для захавання пагалоўя жывёлы ўрадам прымаюцца меры па забеспячэнню жывёлагадоўлі кармамі. У адпаведнасці з рашэннем міжрэспубліканскай харчовай камісіі ў рэспубліку па імпарту павінна быць пастаўлена 4,1 млн. тон харчовага і фуражнага збожжа і 286 тыс. тон соевых шротаў. Ужо ў студзені па кантрактах будзе атрымана 270 тыс. тон збожжа і ў лютым—218 тыс. тон. Акрамя таго, па крэдытах камісіі Еўрапейскага супольніцтва заключаны кантракт на пастаўку ў 1992 годзе 160 тысяч тон збожжа, а з Польшчай заключана бартэрнае пагадненне аб пастаўцы ў рэспубліку 156 тыс. тон збожжа ў абмен на дызельнае паліва і ўгнаенні.

Надаючы важнае значэнне пытанню захавання пагалоўя жывёлы, Савет Міністраў прыняў пастанову, якой прадугледжваецца ў аператыўным парадку заключыць кантракты з замежнымі фірмамі на закупку збожжа ў аб'ёме не менш 2 млн. тон.

ПАЧУЙЦЕ НАШ БОЛЬ

Яшчэ адна грамадская арганізацыя створана ў рэспубліцы — аб'яднанне інвалідаў Чарнобыля. Асноўнай мэтай яе з'яўляецца сацыяльная абарона інвалідаў-ліквідатараў, а таксама людзей, якія эвакуіраваны з тэрыторыі радыеактыўнага забруджвання альбо жывуць там, і іх інваліднасць звязана з катастрофай на ЧАЭС. Новая арганізацыя будзе клапаціцца і аб дзецях, пацярпеўшых ад радыяцыйнага ўздзеяння.

Інваліды Чарнобыля чакаюць дапамогі ад грамадскіх арганізацый, прадпрыемстваў, банкаў, камерцыйных фірм і прыватных прадпрымальнікаў, ад людзей добрай волі.

Адрас аб'яднання: 220007, Мінск, Жукоўскага, 6, корп. 1, а/с 347, тэл.: 36-17-71.

«СВОБОДНЫМ НОВОСТЯМ» МОЖНА ВЕРЫЦЬ

— напісаў у сваім пісьме адзін з чытачоў гэтай даволі папулярнай у рэспубліцы газеты. Як верыць, а чытаць яе хоць бы час ад часу рэдакцыя ўсё ж рэкамендуе. Тым больш, што ў чарговым, дваццаць пятым нумары «Свободных новостей» сапраўды ёсць што пачытаць. Спачатку можна назваць толькі некаторыя загалоўкі змешчаных у ім матэрыялаў: «Чалавек, які лечыць рукамі «невылечваемы» радыкуліт і здымае зубны боль... па тэлефоне», «Член - кар. АН Беларусі Альберт Вейнік: «Не проста веру — ведаю, так, Бог ёсць», «Шлях каўбасы ад калгаса да халадзільніка каштуе 200 рублёў», «У СНД бізнесменаў мала, большасць — проста спекулянты».

Як заўсёды, не абышлося без сур'ёзных палітычных матэрыялаў - прагнозаў. Сюды можна аднесці ўсю другую паласу «Полюсы. Экватар», на якой выкладзены пазіцыі аднаго з лідэраў незалежных прафсаюзаў Сяргея Антончыка, намесніка старшыні савета Федэрацыі прафсаюзаў РБ Дзмітрыя Марача і сустаршыні партыі камуністаў Беларусі Віктара Чыкіна. Думаецца, што шмат цікавага чытачы возьмуць для сябе з інтэрв'ю з эканамічным кансультантам парламенцкай апазіцыі БНФ Анатолем Станкевічам.

Фігура Таццяны Бумажковай дагэтуль выклікае вялікі рэзананс, неадназначныя ацэнкі па сваёй палітры. «Свободные новости» прапануюць увазе чытачоў цэлую паласу па «Бумажковай».

Гісторыя, яе плямы ніколі не заставаліся па-за ўвагай журналістаў «Свободных новостей». На гэты раз выказваецца меркаванне аб прычынах смерці Уладзіміра Леніна.

Прадстаўлены ў гэтым нумары і Павел Глоба, і адзін з лепшых футбалістаў мінскага «Дынама» Андрус Жута, і... Лаўрэнцій Берыя з двухстамі чатырнаццаццю згвалтаванымі жанчынамі.

Ёсць у нумары і матэрыялы па праблемах сям'і і шлюбу, наркотыкаў і, як заўсёды, «вытрыманы ў лепшых традыцыях» гумар на шаснаццатай паласе.

Рабочы кантроль у гандлі шчыра не любяць. Дый за што? Пасля работы, замест таго каб бегчы хутчэй дадому, на канапу перад тэлевізарам, гэтыя «рабацягі» цягаюцца па крамах і нешта вышукваюць. І паспрабуй такога кантралёра, які, адстаяўшы змену, бачыць у магазінах прадаўцоў пры пустых паліцах і чыя замучаная жонка палавіну жыцця бавіць у чэргах, пераканаць «увайсці ў становішча» спрытнюгі-гандляра, што натрамбаваў сабе пад прылаўкам поўныя торбы.

Вось і дырэктар гастранома № 12 Фрунзенскага райхарчгандлю г. Мінска Аляксандр Рахманенка сустрэў групу рабочага кантролю Мінскай вобласці, у якую ўвайшлі работнікі ВА «Гарызонт» Міхаіл Рагавой, Мікалай Пісарчык, Марат Сазановіч, Леанід Вайсман і карэспандэнт «Звязды», зусім няветліва.

Скандал у супермаркеце

АМАЛЬ ДЭТЭКТЫЎ З АДКРЫТЫМ ФІНАЛАМ

СКАРБЫ ЧОРНАГА ДЫПЛАМАТА

Дванаццаты гастраном — на праспекце Пушкіна, каля атэлье «Лада» — я ведаю нядблага. У раёне ён адзін з горшых. Асартымент прадуктаў там заўсёды бедны, малака ў пакетах не было, напэўна, з дня адкрыцця, хлеб звычайна чэрствы. Абслугоўванне адпаведнае — на пустым месцы чаргу збяруць. Вялікіх выкрыццяў ніхто з нас у гэтым магазіне не чакаў, максімум — прыхавае хто з прадаўцоў кавалак мяса (было 29 студзеня). Вырашылі: будзе нецікава — пад'едзем куды ў іншае месца. Але паводзіны дырэктара адразу насцярожылі. Аляксандр Мікалаевіч — сярэдняга росту, сярэдняга ўзросту, круглатвары чалавек у швэдары з надпісам «Capuchon» — занадта заметусіўся. Ён пільна ўчытаўся ў кожнае пасведчанне кантралёраў, потым параіў праверыць які-небудзь магазін у вобласці, нарэшце, пачаў званіць у нейкія інстанцыі з пытаннем, ці мае права рабочы кантроль «трэсці» яго «супермаркет». Рэакцыя на з'яўленне чатырох рабочых, няхай сабе і ў кампаніі карэспандэнта, мякка кажучы, неадэкватная. Даведаўшыся, што рабочы кантроль «можа», прыкметна спахмурнеў і за кароткім аглядам свайго кабінета сачыў вельмі сумнымі вачамі. Бутэлька шампанскага, каньяк «Напалеон», за тэлевізарам дзве бутэлькі мадэры і гарэлка.

— Гэта маё. Яшчэ ў мінулым годзе атаварыў талоны.

Добра. У шафе нейкія прамтавары.

— Мае рэчы, ніяк не збяруся дадому занесці.

Няхай. Мы неаднойчы сутыкаліся з тым, што гандлёвыя работнікі на сваіх рабочых месцах трымаюць самыя нечаканыя рэчы. Але дзе інструкцыя, якая забараняла б прадаўцу ператварыць магазін у філіял сваёй хатняй кладоўкі?

(Заканчэнне на 3-й стар.).

ХАТНЯЯ ЭНЦЫКЛАПЕДЫЯ

ПАРАДЫ ЧЫТАЧОЎ

ЗАМЕСТ ШАПАЧКІ

Калі мароз не дапякае, лыжніцы-модніцы замест шапачкі аддаюць перавагу вязанай палосцы.

Канешне, яны рызыкуюць застудзіць галаву, таму параду — з ёю звяртаецца чытачка «Звязды» Галіна АНДРЭЕВА — мы адрасуем тым дзяўчатам, якія вясной не носяць галаўнога ўбору, але хочуць, каб валасы не падалі на вочы і каб у туалеце была дадатковая прыгожая дэталь. Як жа звязаць модную палоску?

Набіраеце 25 вочак (9 см), правязваеце 10 см і пачынаеце спускаць па адному вочку ў кожным правым радзе з правага краю вырабу. Калі на прутку застанецца 12 вочак, спуск спыняеце і, правязаўшы яшчэ 10 см, пачынаеце прыбаўляць па аднаму вочку ў кожным правым радзе з правага краю вырабу. Калі на прутку будзе 25 вочак, прыбаўку спыняеце і правязваеце яшчэ 10 см. Закрываеце вочкі і сшываеце краі. Каб палоска не скручвалася ў трубачку, рэкамендуецца па тры вочкі з кожнага краю вырабу (не лічачы пруга) вязаць хустачнай вязкай, астатнія вочкі — панчошнай (спускаць і прыбаўляць вочкі пасля хустачнага ўзору).

Можна звязаць і інакш: набраць 32 вочкі (уключаючы пруг) і вязаць рызінкай 3×3 палоску даўжынёй 48 см. Асобна звяжыце палоску той жа вязкай, але з 15 вочак, даўжынёй у 9 см, сшыйце з яе кольца і прапусціце ў яго другую палоску. Злучыце яе канцы, схаваўшы шво ў кольцы.

81

У КЛЕТЦЫ СПЯВАЕ, ЯК НА ГАЛІНЦЫ

Некаторыя рэкамендуюць чысціць клетку зернаедных птушак адзін раз, а насякомаедных два разы на тыдзень. Хачу паведаміць, што пры такой уборцы непазбежны непрыемны пах і неахайны выгляд клеткі. Прыбіраць трэба часцей, інакш размнажаюцца розныя паразіты, якія вельмі непакояць птушак, — лічыць жыхарка г. Віцебска Яўгенія МАКАРАНКА.

Каб у клетцы заўсёды было чыста, трэба на паддон насыпаць слой аптэчнага рамонку ці распыліць з марлевага мяшэчка парашок пірэтруму, а зверху насцяліць 6—7 слаёў паперы. Штодзённа (пажадана раніцай) пры ўборцы клеткі выцягваць праз дзверцы верхні ліст паперы, а на чысты ставіць кармушкі.

Калі зняты апошні ліст паперы, зноў паддон пасыпаюць рамонкам ці распыляюць пірэтрум, засцілаюць паперу, і клетка заўсёды чыстая.

Адзін раз на месяц птушку асцярожна пераганяюць ці адсаджваюць у запасную клетку і робяць генеральную ўборку: клетку і жэрдкі абліваюць кіпнем, зімой (па магчымасці) пасля прасушкі выстаўляюць яе на суткі на мароз, пасля чаго, даўшы клетцы сагрэцца, змяшчаюць туды птушку.

Канарэек трымаю больш за дзесяць гадоў, і ніколі яны не хварэлі. Я іх штодзённа выпускаю палятаць па пакоі. Калі мяняю корм і паперу, яны лятаюць больш за гадзіну, а потым самастойна кожная вяртаецца ў сваю клетку.

ПАРАДЫ ПАЧЫНАЮЧЫМ ШЫЦЬ

● **Вы адпрасавалі спадніцу, штаны, сукенку,** не надзявайце іх адразу пасля прасавання. Дайце ім 5—10 мінут астыць, і яны будуць менш камечыцца.

● **Ніткі для строчкі** падбірайце ў тон асноўнага колеру тканіны. Лепш ледзь цямнейшыя, чым святлейшыя.

● **Добра ляжыць касая бейка,** на якой падоўжная нітка строга пад вуглом 45 градусаў да лініі зрэзу. Скроеная нават з невялікім адхіленнем бейка ляжыць дрэнна, «моршчыцца».

82

● **Для таго каб строчка на вырабах** у час нашэння і мыцця не лопалася, калі будзеце страчыць шоў, злёгку пацягвайце яго, асабліва на касых месцах.

● **Перад тым як кроіць,** абавязкова прадэкалюйце тканіну. Загарніце яе ў мокрую прасціну, дайце ёй добра ўвільгатніцца і злёгку прасохнуць. Затым адпрасуйце. Прасаваць трэба ў напрамку падоўжнай ніткі, не выцягваючы тканіну. Але абавязкова добра прасушыце яе.

● **Любую выкрайку,** перш чым пачаць кроіць, трэба зверыць са сваімі меркамі і адпаведна ім недзе прыбавіць або адняць. Пераканаўшыся, што цяпер яе размеры дакладна адпавядаюць вашым, можна пачынаць раскрой тканіны.

● **Для таго каб вуглы пояса, манжэты, каўняра** і г. д. атрымаліся дакладнымі, трэба, не дастаючы іголкі з тканіны, падняць лапку, павярнуць тканіну, апусціць лапку і працягваць строчку ў патрэбным напрамку.

СТАНОВІМСЯ НА ЛЫЖНЮ

МАЛ. 1
А
А
А — А
МАЛ. 2
1
2
2
МАЛ. 3

Нарэшце, за вокнамі снег, і можна ажыццявіць мару аб лыжнай прагулцы. Для тых, хто спазніўся з падрыхтоўкай, — некалькі парад.

ШАБЕР НА ЛЫЖЫ

Ачысціць снег са слізгаючай паверхні лыжы можна з дапамогай дзюралевага вугалка даўжынёй 200 мм, шырынёй 30 мм і вышынёй 15 мм, прыкручанага ззаду мацавання (мал. 1). Па краях шабер закрыты пробкамі з пенапласту. Для зняцця наліпшага снегу неабходна, не здымаючы лыж, пацерці іх аб шабер.

83

СКАБА ДЛЯ ПЯТКІ

Упэўнена рабіць павароты і тармажэнні пры спусках з гор, калі выкарыстоўваюцца вялікія лыжныя ці турысцкія чаравікі і мацаванні «ротафела» (спружынныя бястросікавыя), дапаможа пятачная скаба (мал. 2). Яе можна зрабіць са стальной пласцінкі таўшчынёй 1,5 мм па шырыні абцаса. Верхнія краі пласцінкі неабходна загнуць.

ДАПАМОГУЦЬ ПРАТЭКТАРЫ

На лыжных прагулках і ў паходах выхаднога дня звычайна выкарыстоўваюцца мацаванні «ротафела». Для іх у падэшвах чаравікаў прыходзіцца прасвідроўваць паглыбленні. Пры пераходах па гораду, у транспарце адтуліны забіваюцца граззю, пяском, дробнымі каменьчыкамі. Перад тым, як надзець лыжы, усё гэта даводзіцца вычышчаць; штосьці ўціскаецца ў падэшву і паступова разбурае яе.

Прадухіліць адтуліны ад забівання дапаможа няхітрае прыстасаванне — «пратэктар» (мал. 3). 1 — лінія адрэзу; 2 — дзіркі для рамянёў. Для яго вырабу патрэбны скобы ад такіх жа мацаванняў з аналагічным размяшчэннем шпянькоў. Абрэжце заднюю частку скабы (на малюнку яна заштрыхавана), а круглыя адтуліны расшырце так, каб у іх праходзіў раменьчык. Замест раменьчыка можна выкарыстаць тугую шырокую рызінку.

Перад выхадам з дому, на біваку і пры вяртанні з прагулкі «пратэктары» надзяюцца на чаравікі. Яны не перашкаджаюць хадзьбе, чыстыя адтуліны забяспечваюць устойлівае становішча чаравіка ў мацаванні і павялічваюць «жыццё» лыжнага абутку.

ВУЗЕЛЬЧЫК НА ПАМЯЦЬ

Пры лыжнай прагулцы з рукзаком яго лямкі часта спаўзаюць з плеч. Можна, вядома, змацаваць лямкі на грудзях рамянём, але тады цяжэй дыхаць. Лепш на плячах уздоўж рукаўных швоў нашыць валікі з тканіны вышынёй 2—3 см. Цяпер лямкі не саскочаць і дыхаць лёгка.

84

НАЗВЫ СТАЛІЦЫ: БАНК ПРАПАНОЎ

Куды ні кінь— усюды Горкі...

Прайдзіцеся па Мінску або пагартайце старонкі энцыклапедычнага даведніка — і сустрэнеце ў нашым горадзе напамінак пра таго ж Суворава (у назвах ваеннага вучылішча і адной з вуліц). У сталіцы Беларусі ройна ад такіх прозвішчаў, як Калінін (найбольш верны слуга Сталіна перыяду калектывізацыі і масавых рэпрэсій), Мяснікоў, Кнорын, Ландэр, Фрунзе, Берсан, Свярдлоў, Урыцкі. І ўсе яны ў цэнтры, усе на відных месцах.

Пра іх у нас пісалася і яшчэ будзе сказана нямала. Яны заслужылі таго, каб пра іх гаварыць і гаварыць, пакуль іх усё яшчэ трымаюць навідавоку.

Сёння хачу звярнуць увагу на ўвекавечанне памяці Максіма Горкага. Я асабіста нічога не маю супраць яго, ён шмат зрабіў для рускай літаратуры, у 1918 годзе мужна пратэставаў супраць пачварных з'яў, якія назіраў у сталіцы і ў краіне. Але нашы калішнія «айцы» горада, аддаючы даніну модзе, прысвойвалі яго імя направа і налева, дзейнічаючы згодна з прынцыпам: «Калі прымусіш дурня Богу маліцца, ён і лоб сабе разаб'е».

Паглядзіце, што робіцца ў Расіі. Там няма ўжо горада Горкі, а ёсць Ніжні Ноўгарад. У Маскве перайменавалі вуліцу, якая шмат гадоў насіла імя «буравесніка рэвалюцыі». Яго партрэт знік з першай старонкі «Литературной газеты».

А што ў Мінску? Імя Максіма Горкага носяць: парк культуры і адпачынку (там пастаўлены і помнік яму), драматычны тэатр, вуліца, ураднавая бібліятэка. Да нядаўняга часу была яшчэ і вуліца яго імя.

Я лічу, што для Мінска будзе дастаткова, калі ў нас застануцца толькі парк культуры і адпачынку імя Горкага з помнікам пісьменніку. Усё астатняе трэба перайменаваць. У сувязі з гэтым хачу зрабіць канкрэтныя прапановы.

1. Педінстытуту прысвоіць імя Уладзіміра Караткевіча. Што ён зрабіў для беларускай літаратуры і культуры, мабыць, дастаткова добра вядома. А можа каго-небудзь бянтэжыць, што ў свой час Пілатовіч, Паўлаў ды іх кампаньёны і пераеміцкі не прадставілі пісьменніка да важных званняў ці ўзнагарод?

2. Урадавую бібліятэку можна было б назваць імем аднаго з найвыдатнейшых беларускіх пісьменнікаў пачатку XX стагоддзя Алеся Гаруна, які выдатна ведаў гісторыю нашай літаратуры нешта пабач з Янкам Купалам, Якубам Коласам, Максімам Багдановічам.

3. А чыё імя прысвоіць драматычнаму тэатру? Тут трэба падумаць і параіцца з тэатральнай грамадскасцю. Мне ўяўляецца, ёсць дзве кандыдатуры, якія заслугоўваюць асаблівай увагі: Францішак Аляхновіч і Андрэй Макаёнак.

Сёння можна пераверыць ужо тое, што будуць калі-небудзь увекавечаны Ефрасіння Полацкая, Кірыла Тураўскі, Кірыян, Васіль Цяпінскі, Сымон Будны, Гальян Пельгрымоўскі, Канстанцін Астрожскі, Леў Сапега, дзеячы і пісьменнікі нашага стагоддзя. Але перш за ўсё мы абавязаны аддаць заслугу тых, хто стаяў ля вытокаў беларускага нацыянальнага Адраджэння, хто ўсёй сваёй дзейнасцю бясконца самаахвярна змагаўся за права беларускага народа самому распараджацца сваім лёсам. Я маю на ўвазе братоў Івана і Антона Луцкевічаў. Ім па праву павінна быць адведзена тое месца, якое сёння ўсё яшчэ займае пастаць «усесаюзнага старасты».

А наогул здаецца б пажадана, каб адмысловыя камісіі нашых Саветаў працавалі больш аператыўна і, перш чым прымаць нейкія пастановы, публікавалі іх праекты ў газетах.

Уладзімір КАЗБЯРУК.

КАРОТКІЯ АДКАЗЫ

Ваш водгук—наш поспех

Дзякуй усім чытачам, якія заўважылі і падтрымалі новую рубрыку «Беларушчына», нашы матэрыялы па праблемах нацыянальнай культуры. Кожны ліст ці паштоўка — ці гэта словы сябра, аднадумцы ці колкі папрок апанента — аснова таго, з чаго заўтра будзе рабіцца газета.

Слушныя думкі і меркаванні мы знайшлі ў допісах нашых чытачоў **А. Цярэшчанка і П. Палякова** з Магілёва, **В. Каладкіна** з Бабруйска, **М. Качанкоўскага** з Мінска, **В. Дворак** з Маладзечна, **І. Васілеўскага** з вёскі Нача Крупскага раёна, **А. Жукоўскага** з Гродна, **Д. Самуйлава** з Дуброўна, **П. Капчыка** з Украіны і іншых.

Некалькі адказаў дасылаем у выглядзе «адкрытых паштовак».

Баляславу Мякчылу з Вілейкі:

Гэта само па сабе ўсцешна, што Вы, не ўскладаючы ні на каго надзей, напісалі свой новы тэкст гімна Рэспублікі Беларусь. Шкада, Вашаму варыянту не стае паэтычнай тэхнікі. Але не лічыце сваю працу марнай. Галоўнае, абудзіліся і ўзмацнелі ўласныя патрыятычныя пачуцці — а іх шчырасць мы адчулі. Згодны з двума Вашымі найбольш ўдалымі радкамі: «Надзея нам дзянніцай свеціць» і «Святая жыве Беларусь!»

Юрасю Півуному з Магілёва:

Дарагі Юрась! Тое, што ты пачуў ад выкладчыка нашага педінстытута пра верш Максіма Багдановіча «Пагоня», у беларускай «крытыцы» ўжо было і быллём парасло. Не выключана, засталіся людзі, для якіх тыя ацэнкі і цяпер служаць адзіным крытэрыем, з'яўляюцца закаранелымі перакананнямі. Адзін з іх і сёння сцвярджае, што гэта «фашызм»... Але цікава, ці аспрэчвала яго думку хаця б маладая аўдыторыя іншым шляхам, акрамя як пісьмом у рэдакцыю?

Ганне Белавічус з Гродна:

Мы ўважліва прачыталі тоўсты сшытак, які Вы пісалі па начах, названы «Шлях да роднай мовы». З задавальненнем перадаем падзяку Вашаму былому выкладчыку Аляксею Міхайлавічу Пяткевічу за яго «ідэальныя лекцыі і святло дабрыні». Думаем, і яму будзе прыемна даведацца, што ў Вас на дзіва ўдаўся беларускі ранішнік у дзіцячым садку № 40. Думаем толькі, што наш з Вамі шлях яшчэ не пройдзены, тым больш, што многія па ім брыдуць у адзіночку. Жадаем, каб Вам, як выхавальніцы, паверылі і бацькі, і дзеці.

З. Саўрук з Мінска:

Ваша пытанне: калі ж у сталіцы з'явяцца новыя шыльды на праспекце Скарыны, плошчы Незалежнасці, мы задалі намесніку кіраўніка трэста «Гардармеханізацыя» Ю. Субоціну. Ён паведаміў, што заказ на новыя шыльды ўзяўся выканаць гомельскі кааператыў «Перамога». (Родныя, мясцовыя заводы, відаць, «стрымоўваюць» дэфіцытам металу.) Новыя ўказальнікі будуць зроблены па памеру раней новых, толькі не ў форме кораба, а ў форме вымпела. Толькі на працягу праспекта Ф. Скарыны іх будзе ўстаноўлена каля 120. «Узаконіць» сёння цяперашнюю назву плошча Незалежнасці і вуліца Максіма Багдановіча (былая Горкага). А маленькая вуліачка, якая раней насіла імя беларускага паэта, стане называцца Зацішша. Ю. Субоцін мяркуе, што шыльды будуць заменены на працягу першага квартала гэтага года.

А пакуль што — запэўніваем вас — усе лісты з адрасам «Праспект Ф. Скарыны, 77» знаходзяць свайго адрасата. Так што — пішыце.

Матэрыялы рубрыкі падрыхтавала Алена ЦІХАНОВІЧ.

КАРОТКІЯ АДКАЗЫ

АДДУШЫНА

Ліст Яраславу Еўдакімаву ад беларуса з Украіны

Вось ужо амаль два гады, як наша сям'я была вымушана пакінуць родныя мясціны на Гомельшчыне: пачаў часта хварэць малы сын. Прытулкам для нас стала Украіна. Жывучы тут, мы ловім кожную навіну з Беларусі. Раней выпісвалі «Советскую Белоруссию», а цяпер вырашылі чытаць «Звязду». Выбралі вашу газету таму, што яна выходзіць на беларускай мове. Цяпер амаль кожны вечар чытаем яе ўголас, каб у хаце гучала роднае слова. Прывучаем да яго і сына.

А цяпер аб галоўным, што прымусіла напісаць вам гэта пісьмо. Нядаўна даведаліся, што ў Запарожжы будзе выступаць народны артыст Беларусі Яраслаў Еўдакімаў, і вырашылі абавязкова з'ездзіць на канцэрт. Але, атрымаўшы 18 студзеня чарговы нумар газеты «МИГ» (г. Запарожжа), прачыталі інтэрв'ю Я. Еўдакімава, і гэта жаданне адразу адступіла. Я. Еўдакімаў гаворыць карэспандэнту, што ён «украінец па нацыянальнасці і па духу». Ну і добра, значыць у нас, у Беларусі, званні даюць не па нацыянальнасці, а па таленту. Але далей спявак прызнаецца: «Мяне многія лічылі беларусам, таму што я спяваў шмат песень на беларускай мове—такое было патрабаванне яшчэ задоўга да перыяду, што называецца перабудовай. Я спяваў, але ўнутры ў мяне ўсё пратэставала—ну як можна спяваць, калі гэта не твая родная мова...» **(пераклад з рускай.—Рэд.).**

Я не разумею гэтага чалавека: як можна жыць у Беларусі, насіць яе ганаровае званне і рабіць такія заявы. У мяне няма іншай магчымасці выказаць гэта артысту, акрамя як праз газету. Просім, паведаміце яму, што мы, беларусы, якія пакінулі радзіму не па сваёй волі, памятаем родную мову, і ў той жа час «нічога ў нас не пратэстуе», калі мы спяваем па-ўкраінску. А ўкраінцы слухаюць нашы беларускія песні з задавальненнем.

З павагай
Сяргей ДОВАЛЬ.
Запарожская вобласць,
сяло Васкрэсенка.

ДАПАМАГАЕМ, ЧЫМ МОЖАМ

Як вярнуць царкву

Просім дапамагчы нам, веруючым праваслаўным хрысціянам, вярнуць нашу царкву. Яе будавалі яшчэ нашы дзяды і бацькі ў 1880 годзе, а ў 1961-м яе забралі і зрабілі там клуб калгаса «Свет Октября». Мы пісалі ў Магілёў і Чавусы — нам не аддаюць. Намеснік старшыні райвыканкома Л. Яфімчыкаў паведаміў, што царква будзе перададзена веруючым пасля будаўніцтва Дома культуры ў калгасе. Але гэта царква адна ў нас засталася, яе прыход вялікі — каля 15 вёсак, а мы ўжо ўсе людзі пажылыя. Дапамажыце нам.

Таццяна Фядотаўна БАРЫСЕНКА,
Настасся Раманаўна ЛІСІЧКІНА,
Ульяна Пракопаўна ЕРМАКОВА
і іншыя (усяго 7 подпісаў).

вёска Благавічы.

Нашым чытачам з вёскі Благавічы і ўсім, хто сутыкнуўся з падобнай сітуацыяй, адказвае старшыня Савета па справах рэлігіі пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь А. Жыльскі:

— Мы пакуль не маем свайго рэспубліканскага заканадаўства, якое б рэгулявала падобныя пытанні. Таму карыстаемся яшчэ саюзным законам, прынятым у 1990 годзе — «Аб свабодзе сумлення і рэлігійных арганізацыях». Дык вось, у гэтым законе запісана, што будынкі, якія раней належалі царкве, **могуць** па хадайніцтву вернікаў быць перададзены ім у карыстанне. Там сказана таксама, што рэлігійныя арганізацыі маюць **пераважнае права** на рэлігійныя будынкі. Як бачым, гэтыя палажэнні даволі неканкрэтныя, і мне неаднаразова даводзілася звяртацца да юрыстаў за іх тлумачэннем. Выходзіць, што прыведзеныя артыкулы рэгулююць тыя выпадкі, калі царкоўны будынак ужо **вызваляецца** і на яго прэтэндуюць некалькі гаспадароў — тады перавага аддаецца рэлігійнай арганізацыі.

Але часцей за ўсё здараецца так, што культавыя будынкі якраз вызваляюцца з вялікай цяжкасцю, з агаворкамі, як у прыведзеным пісьме. Што можна тут параіць? Веруючым гэтай вёскі (ці вёсак) трэба зарэгістраваць свой статут у аблвыканкоме. Выканком павінен разгледзець іх заяву і прыняць рашэнне ў тэрмін, не большы за паўтара месяца. Пасля рэгістрацыі рэлігійная арганізацыя атрымлівае правы юрыдычнай асобы і можа вырашаць сваю спрэчку з калгасам (ці якой другой установай) ужо праз суд. Дадам, што спасылка на тое «калі будзе пабудаваны новы клуб» тут неправамерная і веруючыя маюць усе шансы вярнуць сабе дарагі будынак.

Скінемся на тэатр?

Дабрачынны фонд адраджэння абласнога драматычнага тэатра заснаваны ў Магілёве. У мясцовым камерцыйным банку адкрыты спецыяльны рахунак 700234. Яго трымальнікі першымі ахвяравалі дзесяць тысяч рублёў.

Нагадаем, што будынак тэатра быў пабудаваны больш як сто гадоў назад на добраахвотныя ахвяраванні багатых мецэнатаў і многіх радавых грамадзян былой Магілёўскай губерні. Але літаральна пасля святкавання стогадовага юбілею пажарная служба забараніла карыстацца будынкам з-за яго аварыйнасці. Трэці год трупа вандруе па часовых і чужых «кватэрах», а тэатр так і не рамантуецца.

Заснавальнікі дабрачыннага фонду звярнуліся да калектываў дзяржаўных і малых прадпрыемстваў, кааператываў, сферы гандлю і паслуг, устаноў і да ўсіх грамадзян Магілёўшчыны з заклікам адрадзіць старую добрую традыцыю мецэнацтва і дапамагчы рэканструяваць тэатр. Пакуль што ў адказ— маўчанне.

Знайсці ўдзячнае слова

Стагоддзю з дня нараджэння Рыгора Шырмы— вядомага беларускага фалькларыста - этнографа, харавога дырыжора і грамадскага дзеяча — прысвечаны святочны вечар-успамін, які адбыўся 4 лютага ў Гродна. У ім прымалі ўдзел работнікі культуры вобласці, якім пашчасціла асабіста ведаць гэтага выдатнага чалавека і працаваць з ім. З успамінамі выступілі заслужаныя дзеячы мастацтва Рэспублікі Беларусь: самадзейны кампазітар Аляксандр Шыдлоўскі, кіраўнікі народнага ансамбля песні і танца «Нёман» Адам Чопчыц і Ларыса Ляшэнка, былыя ўдзельнікі мастацкіх калектываў, якія ўзначальваў Рыгор Шырма.

Нямала прыемных хвілін падарылі гледачам народны ансамбль песні і танца «Нёман», акадэмічны хор Гродзенскага музычнага вучылішча, дзіцячы фальклорны ансамбль «Дударыкі».

Шмат маляўнічых пейзажаў беларускага краю, партрэтаў нашых землякоў у калекцыі мінскага мастака Анатоля ГРЫШКО. Цікавасць да яго самабытнай творчасці, погляду на рэчаіснасць прывялі ў майстэрню мастака вядомага на розных кантынентах амерыканскага прапаведніка Лорэна НЕЛЬСАНА, які з жонкай Ліндай знаходзіцца цяпер у Мінску. Шмат беларускіх гарадоў і вёсак наведалі амерыканскія госці, але знаёмства з мастацкай творчасцю яшчэ больш адкрыла перад імі скарбонку прыгажосці нашай зямлі.

Фота Яўгена ПЯСЕЦКАГА.

РЫХТУЕМ УРОКІ РАЗАМ

Што агульнага паміж «выраем» і «Юрмалай»?

У рэдакцыю пазваніла мінчанка Лілія Аляксееўна Гарэлава з просьбай перакласці на рускую мову слова «вырай». Раней гэта ж пытанне задаў бацька, які рыхтаваў урокі разам з сынам-школьнікам. Настаўніца дала заданне перакласці сказ «Птушкі адлятаюць у вырай». Мы здагадваемся, — казаў ён, — што гэта «поўдзень», «цёплыя краіны», але няўжо ў такой багатай рускай мове няма дакладнага адпаведніка нашаму слову!

Адказаць чытачам мы папрасілі доктара філалагічных навук прафесара Віктара МАРТЫНАВА:

Шмат стагоддзяў беларускі народ жыў побач з літоўскім. І славянскія продкі беларусаў былі суседзямі балтыйскіх продкаў літоўцаў. А калісьці зусім даўно, амаль тры тысячагоддзі назад, іх радніла адна мова. Але, калі не заглядваць у вельмі далёкае мінулае, а спыніцца толькі на моўных адносінах беларусаў з літоўцамі, трэба сказаць, што шмат слоў беларускага паходжання можна знайсці ў літоўскай мове і вялікая колькасць беларускіх слоў мае літоўскае паходжанне. Так заўсёды здараецца з народамі, якія доўга жывуць побач. І не таму, што адна культура вышэй іншай, а таму, што на сумежжы ўзнікае двухмоўнасць і людзі перастаюць адрозніваць некаторыя словы сваёй мовы і суседняй.

Вывучэнне літуанізмаў у беларускай мове мае сваю шматгадовую гісторыю. Першай працай, прысвечанай гэтаму пытанню, быў артыкул заснавальніка беларускага мовазнаўства Я. Ф. Карскага «Да пытання аб уплыве літоўскай і латышскай моў на беларускую». Ён пазней увайшоў у першы том кнігі аўтара «Беларусы» (1904 г.). А ў 1938—1939 гг. у віленскім навукова-літаратурным часопісе «Калоссе» была надрукавана праца А. Станкевіча «З літуанізмаў у беларускай мове». У пасляваенныя часы гэтай тэме прысвяцілі свае даследаванні шэраг беларускіх, літоўскіх і польскіх вучоных. З іх трэба асабліва адзначыць Ю. Лаўчутэ. Пытанням беларускіх балтызмаў была нават прысвечана міжнародная канферэнцыя ў Мінску ў 1969 годзе.

Сярод беларускіх балтызмаў некаторыя маюць шырокае распаўсюджанне за межамі Беларусі. Напрыклад, беларускае слова **коўш** з літоўскага káusas пранікла ў рускую і ўкраінскую мовы. Беларуская **клуня** з літоўскага kluonas таксама выходзіць за межы нашай рэспублікі, але толькі на сумежную рускую, украінскую і польскую тэрыторыі. Існуюць і беларускія словы літоўскага паходжання, характэрныя толькі для беларускай моўнай глебы: **наўда, дойлід, крупеня** і г. д.

Адным са слоў балтыйскага паходжання, якое распаўсюдзілася сярод носьбітаў беларускай, рускай, украінскай і польскай моў, і з'яўляецца **вырай.** Беларуская мова, як бачым, зберагла гэтае слова пры тым, што ў рускай архаічнае «ирей» можна лічыць страчаным. Беларускі мовазнаўца С. Мікуцкі яшчэ ў 1855 г. выводзіў названыя словы з балтыйскага «мора». Па-літоўску яно называецца jura. А Юрмала— вядомы курортны горад у Латвіі—у перакладзе якраз азначае «ўзмор'е», «марскі бераг». Застаецца асэнсаваць значэнне фразеалагізма **ляцець у вырай. Ляцець у мора** можна было б тлумачыць як **ляцець за мора.** Існуе аднак на паўночнай Гродзеншчыне легенда пра тое, што птушкі ўзімку нібы збіваюцца ў вялікі шар, які апускаецца ў мора.

НЕКАЛЬКІ ПРАКТЫЧНЫХ ПАРАД

СТРАВЫ З ПТУШКІ І ЯЕК

● **Мяса птушкі** будзе больш далікатным на смак і хутчэй зварыцца, калі ў ваду ўліць сталовую лыжку воцату.

● **Чым меншая тушка дамашняй птушкі,** тым мацней павінна быць нагрэта духавая шафа. Каб мяса старой птушкі стала мяккім, яго пасля смажання трэба заліць тлушчам, у якім яно смажылася, уліць трохі вады і давесці да гатоўнасці.

● **Калі перад смажаннем тушку курыцы,** кураняці або качкі абмазаць смятанай, яна добра падсмажыцца, а калі перад заканчэннем смажання паліць яе халоднай вадой, то скура будзе хрусцець.

● **Гатоўнасць смажанай або адваранай птушкі** вызначаюць, пракалоўшы найбольш тоўстыя часткі тушкі. Калі пры гэтым з'яўляецца бясколерны сок без крыві—значыць птушка гатовая. А што рабіць, калі пры смажанні ў духавой шафе тушка птушкі або дзічыны падсмажылася, але ўнутры яшчэ сырая? Накрыйце яе вільготнай пергаментнай паперай і працягвайце смажыць.

● **Фаршыруючы дамашнюю птушку,** не трэба класці вельмі шмат фаршу, таму што скура ў час цеплавой апрацоўкі моцна сціскаецца і можа лопнуць, а фарш выпадзе.

● **На шалупайцы яйка** могуць быць мікробы, таму, перш чым разбіць яйка, памыйце яго.

● **Вам патрэбны толькі бялок ад яйка?** Пракаліце шалупайку з абодвух канцоў тоўстай іголкай. Бялок выцеча, а жаўток застанецца цэлым.

● **Яйкі пры варцы не патрэскаюцца,** калі на дно каструлі пакласці перакулены сподак.

● **Каб у яйках, звараных укрутую,** не ўтваралася цёмная праслойка паміж бялком і жаўтком, варыце іх толькі 5 мінут, а затым на 8 мінут пакіньце ў гарачай вадзе.

● **Амлет будзе больш пышным,** калі ў масу ўліць столькі чайных лыжак вады, са колькіх яек яго гатуюць.

● **Амлет і яешню трэба** смажыць у невялікай колькасці тлушчу і на слабым агні.

СТОЛ НЕ САПСУЕЦЦА

● **Каму даводзіцца час ад часу выконваць чарцёжныя работы дома,** той сутыкаецца з праблемай, як замацаваць чарцёжную паперу.

Канцылярскія кнопкі тут нельга ўжыць, бо яны псуюць паверхню стала. Самы просты спосаб — прыклеіць вуглы паперы да стала ліпкай стужкай, лейкапластырам або ізастужкай. Тады можна працаваць нават на паліраваным стале.

Лобзік будзе служыць больш

● **Тэрмін службы пілкі для лобзіка можна павялічыць,** калі перыядычна перазаціскаць пілку ў ніжнім заціску, адпускаючы яе на 2—3 міліметры.

Пасля некалькіх перастановак канец пілкі трэба абламаць на 9—10 міліметраў і зноў замацаваць у заціску.

НАРОДНЫ ЛЯЧЭБНІК

КАЛІ ВАЛАСЫ ВЫПАДАЮЦЬ

ПРЫ ВЫПАДЗЕННІ ВАЛАСОЎ, пры сухой скуры галавы рускія знахары рэкамендавалі наступнае: вымыць галаву цёплай вадой без мыла, потым, мякка масіруючы скуру галавы на працягу 10—15 мінут, уцерці кухонную соль. Прамыць валасы. Паўтарыць гэтую працэдуру шэсць разоў. Гэты сродак выратоўваў многіх ад аблысення.

ПРЫГАТАВАЦЬ НАСТУПНУЮ СУМЕСЬ: 1 частку каньяку, 4 часткі соку цыбулі, 6 частак адвару лопуху. Уцерці ў скуру галавы, абвязаўшы яе ручніком на дзве гадзіны, потым вымыць. Паўтараць кожны тыдзень.

ПРЫ ПАЧАТКУ АБЛЫСЕННЯ, для таго, каб умацаваць карані валасоў, здаўна выкарыстоўвалі адвар шышак хмелю, сабраных у жніўні-верасні, да поўнага іх выспявання. Сталовую лыжку хмелю заліць шклянкай кіпню і кіпяціць 30 мінут. Астудзіўшы, уціраць у скуру галавы.

ДЛЯ АЗДАРАЎЛЕННЯ ВАЛАСОЎ адну сталовую лыжку сухога здробненага лісця крапівы заліць шклянкай кіпню і настойваць на працягу гадзіны. Астуджаны настой працадзіць і пасля мыцця валасоў уціраць у скуру галавы 1—2 разы на тыдзень.

РОЛІ ВЫКОНВАЮЦЬ... МУЖ І ЖОНКА

БУРЧЫЦЕ НА ЗДАРОЎЕ

На ўсіх мовах свету можна пачуць сямейную спрэчку накшталт гэтай: «Мае словы ад цябе як гарох ад сценкі адскокваюць!» — «А табе таксама што ні скажы—у адно вуха ўлятае, у другое — вылятае...» Паслухаеш такое раз-другі і падумаеш, што справы ў такой сям'і зусім кепскія.

Але вось амерыканская даследчыца не толькі слухала такія «кампліменты», але і на працягу некалькіх гадоў назірала за ўзаемаадносінамі мужа і жонкі, што пастаянна імі абменьваюцца. Вывад яе на першы погляд парадаксальны — гэта даволі ўстойлівыя сем'і. А псіхалагічная разгадка парадоксу такая. Сапраўды, калі людзі толькі-толькі пазнаёміліся, яны слухаюць адзін аднаго з пільнай увагай, каб зразумець, што за чалавек іх выбраннік. Але калі заключаны шлюб, адносіны сталі стабільнымі, ужо няма патрэбы дасканала аналізаваць усё пачутае, дастаткова схапіць сэнс таго, пра што ідзе размова. Так што, калі муж і жонка разумеюць адзін аднаго, у іх усё ў парадку, а на бурчанне можна не звяртаць увагі — гэта хутчэй за ўсё з'ява ўзроставая.

Новаароджаным таксама падабаюцца дублёнкі

Аўстралійскія вучоныя і ўрачы зацікавіліся, чаму ў абарыгенаў маці, упарта адхіляючы цывілізаваныя сродкі, кладуць нованароджаных на аўчынах.

Аказваецца, вырабленая авечая шкура не толькі зручная, але і надзвычай карысная для дзяцей. Пакладзенае ў такую «калыску» дзіця, якое плача, хутка супакойваецца. Паветраная падушка, што ўтвараецца ў поўсці, ахоўвае пяшчотную скуру і ад патлівасці, і ад перасушвання. Акрамя таго, авечая поўсць не ўтрымлівае мікробаў і іншых шкодных арганізмаў.

Тутэйшыя педыятры рэкамендуюць мужу і жонцы, якія чакаюць прыбаўлення сямейства, выкарыстоўваць вопыт карэнных жыхароў Аўстраліі.

Дададзім, што авечкамі і наша рэспубліка багатая.

СЕРВІЗ ДЛЯ СКАНДАЛІСТАЎ

Людзям тэмпераментным, лічаць італьянскія вучоныя, процiпаказана ўтойваць крыўду ці раздражненне — гэта разбурае іх псіхіку. Лепш разам выплеснуць свае адмоўныя эмоцыі, а потым розум зробіць прымірэнчую справу, калі, канешне, тут мінутная ўспышка, а не зацяжная варожасць.

Праблема запальчывасці мужа і жонкі непакоіць і больш стрыманых, чым італьянцы, французаў. Вырашаюць яе рознымі спосабамі, а іншы раз нават і арыгінальнымі. Так, адна прадпрымальная фірма па парадзе псіхолага стала выпускаць сервізы з наступнай рэкламай: «Наша пасуда б'ецца без вострых асколкаў, і яна не такая цяжкая, каб нанесці траўму пры пападанні ў чалавека. Не імкніцеся ўтаймаваць свой гнеў. Перабіўшы гэты набор, вы знімеце напружанне і, што галоўнае, захаваеце сям'ю ад расколу».

Справы фірмы ідуць няблага...

АБ КАЛЕКЦЫЯНІРАВАННІ

ФІЛАТЭЛІЯ

ФІЛАТЭЛІЯ — гэта калекцыяніраванне знакаў паштовай аплаты — паштовых марак, этыкетак, ярлыкоў, каляндарных і спецыяльных гашэнняў (штэмпеляў), штампаў і інш., а таксама канвертаў і паштовак-картак з гэтымі знакамі, надрукаванымі ці наклеенымі.

У філатэліі прадметы калекцыяніравання вывучаюцца ў трох аспектах: уласна філатэлістычным, гістарычным і тэматычным. Вызначаюць калекцыі храналагічныя, тэматычныя і спецыяльных галін філатэліі.

Маркіраваная прадукцыя выпускаецца ў абарот толькі паштовымі адміністрацыямі ў адпаведнасці з палажэннямі Сусветнай паштовай канвенцыі. Краіна, якая выпускае маркі, павінна быць членам Сусветнага паштовага саюза. Упершыню паштовыя маркі з'явіліся ў Вялікабрытаніі ў 1840 г., у Расіі — у 1858 г. Першая савецкая марка была выпушчана ў 1918 г.

Захоўваць філатэлістычныя матэрыялы рэкамендуецца ў спецыяльных альбомах-клясерах з кардоннымі старонкамі-створкамі, якія маюць празрыстыя палоскі з негіграскапічных плёнак. Ёсць таксама альбом-клямташы для наклейвання марак.

НОВЫЯ ПРАВІЛЫ ДЛЯ ДЫПЛАМАТАЎ

Дзяржаўны дэпартамент ЗША ўстанавіў новыя правілы паводзін для дыпламатаў, якія працуюць у амерыканскіх пасольствах у Садружнасці Незалежных Дзяржаў. Як паведаміла афіцыяльны прадстаўнік амерыканскага знешнепалітычнага ведамства Маргарэт Татуайлер, ЗША ўвялі новыя правілы для супрацоўнікаў сваіх пасольстваў у Расіі, Беларусі, Арменіі, Казахстане, Кыргызстане, на Украіне, а таксама консульства ў Санкт-Пецярбургу.

Як заявіла М. Татуайлер, «усе асноўныя абмежаванні і забароны, якія існавалі пры ранейшым савецкім рэжыме, адменены». Паводле яе слоў, гэта дазволіць амерыканскім дыпламатам устанавіць «больш цесныя адносіны» з грамадзянамі былога СССР. У прыватнасці, цяпер ім дазволена сустракацца з жыхарамі рэспублік адзін на адзін. Раней амерыканскія дыпламаты павінны былі з'яўляцца на сустрэчу з савецкімі грамадзянамі толькі ў суправаджэнні каго-небудзь са сваіх калег, хоць, паводле сведчання супрацоўнікаў ЗША, лічылі такое правіла абсурдным і нярэдка яго проста ігнаравалі.

У той жа час М. Татуайлер падкрэсліла, што адна строгая забарона, якая датычыць паводзін амерыканскіх дыпламатаў у былых савецкіх рэспубліках, пакуль застаецца ў сіле. Паводле яе слоў, «размова ідзе аб рамантычных сітуацыях», удзельнічаць у якіх супрацоўнікам пасольстваў па-ранейшаму не рэкамендуецца. Гэтыя правілы, дадала яна, «не павінны былі б таксама пераглядацца».

Прадстаўнік дзярждэпартамента паведаміла, што ЗША «плануюць прыняць некаторую колькасць мясцовых грамадзян на работу» ў новыя амерыканскія пасольствы ў Кіеве, Бішкеку, Мінску, Алма-Аце і Ерэване, а таксама ў пасольства ў Маскве і консульства ў Санкт-Пецярбургу.

«УСХОД» ІМ НЕ СВЕЦІЦЬ

Работнікам цырульні № 2 Мінска, падаўшым заяву на выкуп гэтага прадпрыемства ва ўласнасць працоўнага калектыву, адміністрацыя аб'яднання «Усход» дала зразумець, што гэта немагчыма. Адначасова вядома, што ВА «Усход», у якое ўваходзяць цырульні Мінска (а іх у горадзе 150), ужо з'явілася арэндным прадпрыемствам. Так што прыватызацыя гэтай і іншых цырульняў іх калектывамі — справа праблематычная.

Улічваючы ўзнікшае становішча, выканком Канфедэрацыі працы Беларусі прыняў рашэнне правесці адкрыты семінар - нараду цырульнікаў. Адбудзецца яна 9 лютага ў Палацы культуры тонкасуконнага камбіната (Мінск, вул. Матусевіча, 20). Пачатак у 11.00. У рабоце нарады змогуць прыняць удзел усе зацікаўленыя работнікі і іншых прадпрыемстваў бытавога абслугоўвання.

Анастасся ПЯТРОЎСКАЯ.
БелаПАН.

Скандал у супермаркеце

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.).

І хто вызначыць той мінімум, які пры сабе мець дазвалялася б? Пытанні, пытанні... Але тут, здаецца, зашмат накладзена. Нічога, потым разбяромся.

Нейкая кайстра. Што ў ёй?

— Мае рэчы.

— Пакажыце, калі ласка.

Марудна, асцярожна, нібы абясшкоджваючы міну, Аляксандр Мікалаевіч расшпільвае «маланку». Дзве бляшанкі бразільскай растваральнай кавы і дзесяць бутэлек гарэлкі. Саромлівае маўчанне.

— А што ў дыпламаце? — Марат Сазановіч паказвае пад стол.

— Нічога, ён пусты, — і Рахманенка паддае чорны чамаданчык нагой.

— А ўсё-такі? — Марат кладзе дыпламат на стол. — Адчыніце, калі ласка.

Дыпламат расчыняецца, і мы бачым, што ён зусім не пусты. Наадварот — поўны, як кажуць, пад завязку. І не чым-небудзь, а купонамі — цэлымі, нярэзанымі аркушамі, тымі самымі, якіх кожны жыхар рэспублікі штомесяц атрымлівае ўсяго па некалькі штук. Божухна, колькі іх тут!

Але гэта яшчэ не ўсё. Пад акном, за фіранкай стаяць кардонная скрынка і вялікі поліэтыленавы пакет — таксама з купонамі, як цэлымі аркушамі, так і парэзанымі, але не пагашанымі.

Не просты аказаўся сціплы гастраном! Што рабіць? Вядома, трэба выклікаць кампетэнтную дапамогу. Але як? Са скандалам і барацьбой за тэлефонную трубку? Сумніцельная радасць... Вырашаем так: кабінет дырэктара зачыняецца, каля яго дзвярэй застаецца на варце Рагавой. Астатнія разам з Рахманенкам ідуць аглядаць магазін.

Агляд пачынаецца з падсобак (былой душавой) побач з кабінетам. Некалькі пар лыж, жыгулёўскія аўтапакрышкі, тры каністры з бензінам. Нічога сабе! А як жа проціпажарная бяспека? Аляксандр Мікалаевіч вінавата ўсміхаецца: няма дзе трымаць. Наступная падсобка — тры жыгулёўскія глушыцелі. Зноў вінаватая ўсмешка. Ідзём далей. Зноў каністры — пустыя і поўныя, ледзьве не ў кожным куце.

Я адстаю ад кампаніі і, спытаўшы, дзе тут тэлефон, праходжу ў адміністрацыйны пакой. Хвілінай пазней падыходзіць Вайсман. Спрабуем дазваніцца да аддзялення па барацьбе з эканамічнай злачыннасцю Фрунзенскага РАУС. Занята.

Раптам з'яўляецца Рахманенка.

— Куды вы звоніце?

— Па сваіх справах.

Аляксандр Мікалаевіч выходзіць, прыкрывае за сабой дзверы і... мы чуем ціхі шчаўчок — у замку паварочваецца ключ. Мы з Вайсманам ашаломлена глядзім адзін на аднаго і кідаемся да дзвярэй. Зачынена. З боку дырэктарскага кабінета чуюцца крыкі. Пачынаем барабаніць у дзверы, і яны нечакана адмыкаюцца — на шчасце, побач аказалася нейкая прадаўшчыца, а ключ дырэктар у замку пакінуў.

— Ой, прабачце, нехта вас выпадкова зачыніў!

Спрачацца з ёю няма часу, бяжым да Рагавога, якога ў канцы калідора цягнуць у розныя бакі Рахманенка, грузчык у шэрым халаце і невядомы бамбіза «ў цывільным». Дырэктарскі кабінет адчынены, але малайчына Рагавой учапіўся мёртвай хваткай у кайстру з гарэлкай і дыпламат, з якога, праўда, дырэктар схітрыўся выхапіць частку купонаў. Убачыўшы, што расстаноўка сіл на вачах мяняецца, грузчык з нейкім пакункам і невядомы імгненна знікаюць, а Рахманенка замыкаецца ў кабінеце.

— Аляксандр Мікалаевіч, адчыніце!

Шоргат папер.

Ля дырэктарскіх дзвярэй збіраецца ўся наша група, а я вяртаюся да тэлефона і нарэшце дазваньваюся да РАУС. На ўсякі выпадак выклікаю яшчэ і патруль.

Дырэктарскі кабінет зноў адкрыты, а сам Рахманенка надзейна блакіраваны за сваім сталом. Купоны гарой ляжаць на падлозе.

— Аляксандр Мікалаевіч, навошта вы хуліганіце?

— Вы ж званілі ў міліцыю, ці не так? — І глядзіць на мяне з такім дакорам, быццам я па-здрадніцку парушыў нейкае заключанае паміж намі сяброўскае пагадненне. Баявы імпэт у яго знікае толькі са з'яўленнем двух патрульных. Неўзабаве пад'язджаюць супрацоўнікі аддзялення па барацьбе з эканамічнай злачыннасцю старшы оперупаўнаважаны Пётр Шкуроў і оперупаўнаважаны Ігар Сотнікаў. Крыху пазней — намеснік начальніка аддзялення Уладзімір Дзялендзік і панятыя.

СУПЕРМАРКЕТ БЕЗ ДВУКОССЯЎ

Зноў пачынаецца агляд, толькі на гэты раз больш уважлівы, прафесіянальны. З дыпламата і з кішэняў Аляксандра Мікалаевіча на стол выкладваюцца аркушы купонаў, грошы. Грошы розныя: 133 долары, 50 дойчэмарак, 13.046 рублёў. Айчынныя грошы таксама розныя: дзесяць тысяч акуратнымі пачкамі новых сторублёвак і асобна, у шэрым мяшочку пад тры тысячы пакамечанымі дзесяткамі і рублямі. Мяшочак (з тых, што ўжываюць для інкасацыі) знайшлі недзе на жываце Аляксандра Мікалаевіча. «Гэта маё», — тлумачыць ён. Можа быць. Напэўна, сапраўды, гэта не падначаленыя Рахманенкі «наварылі» за паўдня, а сам ён заўсёды носіць грошы ў гэткім «кашальку».

Даходзіць чарга і да начыння шафаў. На стол і на падлогу побач з купонамі выгружаюцца двухкасетнік «OSAKA», 3 хрустальныя вазы, 2 пары мужчынскіх ботаў, тэлефонныя апараты ва ўпакоўцы, нізка бурштыну, наборы посуду, вялікія кавалкі тканін, масляны фільтр для «Жыгулёў», 3 гумавыя матрацы, фотаапарат «Зеніт», 2 дрэлі, процьма дзвярных замкоў, лак для валасоў, шампунь, біжутэрыя, духі і адэкалоны, тэнт для аўтапрычэпа, 3 распрэдвалы, мужчынскі касцюм, тыфлонавая патэльня, 33 блокі імпартных цыгарэт «Бонд», 23 бутэлькі гарэлкі і многае іншае.

Тым часам рабочыя кантралёры адшукалі на складзе пустой тары два наборы нейкай мэблі і ў падвальным памяшканні выявілі замкнёны пакой. Ключ у Рахманенкі знайшоўся, і ў пакоі мы ўбачылі 11 упаковак (па 14 пачак) пральнага парашку «Планета», 2 упакоўкі парашку «Свей», 3 жыгулёўскія колы ў разабраным выглядзе, дыскі счаплення, тармазныя калодкі і цыліндры, бензапілу, 2 скрынкі мыла «Дэльфін», процьму посуду, сурвэткі, ручнікі, падносы накшталт жостаўскіх і многае іншае. Калі праз дзень апісвалі ўсё ўтрыманне дырэктарскага кабінета і падсобак, атрымаўся пералік на 216 парадкавых нумароў. Цалкам зразумела, чаму Рахманенка трымаў усё гэта тут — каб завёз дадому, спаць не было б дзе. Але навошта гэтулькі назбіраў?

Адказ, здаецца, ёсць — адшукаўся тут жа, у паперах Аляксандра Мікалаевіча (падвяла неабачлівая звычка захоўваць усе яйкі ў адным кошыку). Вось сертыфікат Індзяржстраха № 0441104, які страхуе аўтамабіль ВАЗ-21061 № Р5650 ОТ з прычэпам пад час паездкі ў Рэспубліку Польшча з 29.11.91 г. па 04.12.91 г. Р 5650 ОТ — машына Рахманенкі. Дарэчы, пад акном кабінета Аляксандра Мікалаевіча стаіць «шасцёрка», але пад нумарам Р 3524 МИ. «Гэта не мая машына», — некалькі разоў паўтарыў дырэктар. Сапраўды, не яго. Гэта аўтамабіль дваццацігадовай дачкі Аляксандра Мікалаевіча, якая, відаць, зрэдку давярае бацьку крыху паруліць.

А вось і яшчэ дакументы, тры воўчэры групы 66/НТ/91 (дазвол на права турпаездкі за мяжу на ўласным аўтамабілі), сапраўдныя па 30.06.92 года. На ўсю сям'ю Рахманенкаў — на самога, жонку і дачку. Таксама ў Польшчу. Такім чынам, няцяжка здагадацца, што ваяжы ў братнюю краіну на аўто з прычэпам (напэўна ж, не пустым) увайшлі для нашага камерсанта ў сістэму і супермаркет у дванаццатым гастраноме мае ярка выражаную заходнюю арыентацыю. Дзе тут пра прадуктовы асартымент свайго магазіна клапаціцца — няма калі.

Тым часам рабочы дзень у гастраноме канчаецца, і трэба нешта рабіць з купонамі. Вядома, лічыць іх трэба заўтра, зачыніўшы магазін, з прыцягненнем прадстаўнікоў гандлёвых структур. А да заўтра? Пакінуць у замкнёным кабінеце дырэктара ў здадзеным пад сігналізацыю магазіне? Можна, але лепш не рызыкаваць. Бо паводзіны Аляксандра Мікалаевіча джэнтльменскімі ніяк не назавеш. Апрача ўсяго, выклаўшы ў пачатку агляду на стол свае грошы, купоны і паперы, ён цішком падчас складання пратаколаў зноў няблага загрузіў кішэні. Давялося вытрасаць. Таму купоны ў апламбіраваных і апячатаных мяшках начуюць у РАУС.

Як высветлілася раніцай, перасцярога аказалася зусім не лішняй. Магазін прадаўцы адчынілі без удзелу работнікаў міліцыі, «па просьбе нейкага мужчыны з Мінгандлю». Вядома, ніякага прадстаўніка міністэрства і блізка не было. Затое перад зачыненым кабінетам дырэктара (ключы таксама былі ў супрацоўнікаў РАУС) стаяла некалькі біткам набітых торбаў з рахманенкавым скарбам, эвакуацыяй якіх з энтузіязмам займалася намеснік загадчыка аддзела Валянціна Мінюковіч.

— А я што? Я нічога. У кабінеце не была, у мяне ключа няма. Нічога не ведаю. Убачыла, торбы стаяць—панесла.

Можа і праўда. А раптам у Валянціны Васільеўны проста звычкі такія? Як убачыць, дзе якая торба стаіць, дык адразу хапае і цягне... Варта паспачуваць і параіць лячыцца.

У кабінеце ўжо нехта злёгку папрацаваў: зніклі больш шасць блокаў «Бонда», некалькі бутэлек гарэлкі, бутэлька шампанскага, кава і тры самаробныя нажы (адзін, самы вялікі, напярэдадні забралі па акту). Наогул, з боку эвакуатараў гэта было глупствам — усё ж занесена ў пратаколы і ўжо пакінула след.

КУПОН ЯК НАДЗЕЙНЫ АБАРОНЦА СПАЖЫВЕЦКАГА РЫНКУ

Купонаў у Аляксандра Мікалаевіча Рахманенкі аказалася 2.563 цэлыя аркушы рознай вартасці на агульную суму 176.540 рублёў і на 106.168 рублёў разрэзаных, але не пагашаных. Дзве дзяўчыны з райхарчгандлю і некалькі прадаўшчыц лічылі іх амаль цэлы рабочы дзень.

Як яны, гэтыя кілаграмы каляровай паперы, да яго патрапілі? Пытанне складанае. Наўрад ці з 4—5 пастаянна працуючых кас. На касе купоны адразу адразаюць і робяць на іх пракол альбо насечку — неаднойчы менавіта ў гэтым гастраноме назіраў тую аперацыю. Хутчэй, з кандытарскага аддзела, а яшчэ хутчэй — з віннагарэлачнага. Да акенцаў з гарэлкай зноў стаяць даўжэзныя чэргі, і рублёва-купонныя сумы тут пакідаюцца найвялікшыя.

У вінна-гарэлачным аддзеле сапраўды знайшліся купоны цэлымі аркушамі. На маю заўвагу прадаўшчыца адказала, што яна фізічна не паспявае рэзаць купоны як належыць, што людзей процьма, усе крычаць, і, калі яна яшчэ пачне корпацца з купонамі, яе проста разарвуць на кавалкі. Таму ўсе купоны яны рэжуць і лічаць пасля работы, губляючы свой асабісты час. Часу на гэта, бясспрэчна, ідзе шмат — на маіх вачах шэсць прадаўшчыц лічылі і раскладвалі купоны ў гэтым аддзеле на працягу некалькіх гадзін. Але я даўно заўважыў, што работнікі гандлю любяць перабольшваць свае цяжкасці. На наступны дзень я наўмысна наведаў вінна-гарэлачны, каб пацікавіцца ходам спраў. Усё ішло выдатна! Тая самая прадаўшчыца адпускала гарэлку, яе маладзенькая памочніца адразу рэзала і раскладвала купоны па наміналу, каб потым хутчэй падлічыць. Усе кавалкі ў жанчын былі таксама на месцы. Калі ўскладняюць нескладаную справу — значыць, гэта некаму выгадна.

У касіра Ніны Куніцкай я пацікавіўся парадкам інкасацыі купонаў. Схема такая: прадаўцы ў аддзелах кожны свае падлічваюць, і ўжо належным чынам апрацаваныя (раскладзеныя па наміналу, па сотнях, загорнутыя і падпісаныя) здаюць касіру. Цэлымі аркушамі да дырэктара, тым больш у дырэктарскія кішэні і дыпламат купоны трапляць не павінны ні пры якіх умовах.

Але, калі купоны трапляюць не туды, куды трэба, пры здачы ў райхарчгандаль іх напэўна павінна не хапіць? Каб жа так! Зусім не абавязкова. Фокус у тым, што хапае, альбо разыходжанне атрымліваецца мізэрнае.

Усё досыць проста: калі нейкім прадуктам затаварваюцца або канчаецца тэрмін рэалізацыі, яго пачынаюць прадаваць без купонаў. Яйкі, сыравэнджаная каўбаса, вэнджаная рыба, піва і іншае — сёння па купонах, заўтра без купонаў. Анархіі, канешне, няма: у кожным канкрэтным выпадку дырэктар магазіна пісьмова просіць дазволу ў дырэктара гандлю на бескупонны продаж, той накладвае станоўчую рэзалюцыю і г. д. Такім чынам, начальства быццам бы ў курсе справы, але пракантраляваць, чаго, калі і колькі прададзена па купонах, а чаго без — не ў стане. Таму ўзяць у людзей за такі тавар купоны і пакласці іх у сваю кішэнь цяжкасці пры жаданні не складзе.

— Калі ўводзіць у абарачэнне купоны, дык на ўсе віды тавару. Тады будзе ясна: здае магазін нейкую суму грошай — столькі ж павінен і купонаў. А сёння зашмат блытаніны, — уздыхае дырэктар Фрунзенскага райхарчгандлю М. Пучыла. І адразу ставіць пад сумненне гэта аптымістычнае «ясна», узгадваючы, як некалькі разоў выяўлялі недаўкладванні купонаў у здадзеных магазінамі мяшках. Навялі тады трохі «шухер», але немагчыма ж увесь час гэтыя клятыя купоны пералічваць, працаваць трэба людзям.

Так-так. Зноў усё проста. Касір у магазіне за наяўнасць купонаў адказвае, але прымае іх ад прадаўцоў, не пералічваючы, бо калі адна за ўсіх пералічыць усе рэзаныя паперкі — звар'яцее. У райхарчгандлі адказныя асобы зноў жа паступіўшыя з усіх магазінаў мяшкі не ператрасаюць, у банку — тым больш. Выбарачны кантроль нічога не дае. Вось і атрымліваецца, што на працягу ўсяго ланцужка вельмі многія за купоны **адказваюць,** але ніхто **не пералічвае.** Усё на даверы. Колькі купонаў здаеш, колькі пакідаеш сабе — справа твайго асабістага сумлення.

Калі нам не так даўно прапагандавалі купоны, галоўны ўпор рабіўся на абарону спажывецкага рынку рэспублікі. Маўляў, надзейны заслон будзе ўсялякім махлярам. На практыцы ж купонная сістэма абмяжоўвае (і адчувальна) задавальненне патрэб сумленных працаўнікоў. Усялякім прайдзісветам яна, наадварот, стварае дадатковыя магчымасці, бо дазваляе ім манапольна скупляць вялікую колькасць тавару легальна і без праблем, у звычайных магазінах, дзе пакупнікі з 3—4 аркушамі купонаў для іх не канкурэнты.

Як ні круці, а людскіх грошай не заменяць ні купоны, ні чэкі, ні талоны.

Талонаў, дарэчы, у Рахманенкі таксама знайшлі нямала — на 474 кг цукру і на 174 бутэлькі гарэлкі.

Дастойнага фіналу ў гэтых падзей няма. Аляксандра Мікалаевіча Рахманенку толькі чакае «разбор палётаў», ёсць факты, над якімі яшчэ працуюць супрацоўнікі аддзялення па барацьбе з эканамічнай злачыннасцю і пра якія згадваць рана. Таму я пакуль проста апісваю тое, чаму быў сведкам, што бачыў на свае вочы і што бачылі разам са мной яшчэ некалькі чалавек.

А да асобы Аляксандра Мікалаевіча мы яшчэ абавязкова вернемся — цікава ж.

Дарэчы, недзе года паўтара назад у А. Рахманенкі ўжо былі сур'ёзныя непрыемнасці з асвятленнем у рэспубліканскай прэсе. Займаўся яго справай тады таксама Пётр Шкуроў, шмат чаго «накапаў», але Рахманенка ў выніку ўсё ж уседзеў у дырэктарскім крэсле, нешта (нехта?) выратавала. Ад каментарыя гэтага факта дырэктар райхарчгандлю М. Пучыла ўхіліўся. Яно і зразумела — чыіх толькі тэлефонаў (чыста выпадкова ўбачыў падчас агляду) няма ў запісной кніжцы дырэктара непрыкметнага гастранома!

Аляксандр БЯРСУДСКІ.
Фота Я. ПЯСЕЦКАГА.

«НАДЗЕЯ» З ЦЫБУЛЯЙ

УШАЧЫ. Першую сваю прадукцыю пачало рэалізоўваць малое прадпрыемства «Надзея». Цыбулю спачатку завезлі ў некаторыя працоўныя калектывы райцэнтра па цане пяць рублёў за пучок, але куды большы попыт яна знайшла на Камароўскім рынку г. Мінска. Праз які месяц адрасце новая партыя цыбулі.

А яшчэ ў цяпліцах «Надзеі» завязаліся памідоры, якія павінны паспець да 8 сакавіка.

Між іншым, на Камароўцы памідоры каштуюць 200 рублёў за кілаграм.

Ф. ПАЦЕЙКА.

ТЭЛЕБАЧАННЕ

7 лютага

Беларускае тэлебачанне

8.30. Раніца рэспублікі.
8.45. «Мусавір». Кінанарыс.
9.00. Беларуская літаратура. 10-ы клас.
11.00. «Процістаянне». Маральна-прававая праграма.
15.25. Меркурый. Праграма для дзелавых людзей.
16.30. Навіны.
16.35. «Лядовая ўнучка». Маст. фільм.
17.45. «Фарух і Зумрад». Мультфільм.
18.00. Дак. фільмы. «Буразубкі», «Планета не толькі людзей», «Даўгава».
19.00. Панарама.
19.25. Абласныя навіны.
19.35. Наш каментарый.
19.40. Гаворым па-беларуску.
20.05. Чарнобыль: праблемы і вырашэнні.
20.25. Калыханка.
20.45. «Манеўры на пятым паверсе». Маст. фільм.
21.55. Тэлебіржа.
22.10. III Віцебскі фестываль камернай музыкі.
23.30. НІКа.

Першая праграма

5.00. Раніца.
7.35. Мультфільмы «Матылёк», «Мы з Джэкам».
7.55. ...Да 16 і старэйшым.
8.35. «Браты Карамазавы». 3-я серыя.
9.50. «Пад поглядам вечнасці». Дак. фільм.
11.00. Навіны (з сурдаперакладам).
11.20. Канцэрт трыо «Амаці» (Бельгія).
11.55. Клуб падарожнікаў (з сурдаперакладам).
13.00. Брыдж.
13.15. Біржавыя навіны.
13.45. Бізнес-клас.
14.00. Навіны.
14.20. «Крык аб дапамозе». 2-я серыя.
15.35. Дабрачынны фестываль «Надзея» для дзяцей-інвалідаў.
16.40. «На шляху да Альбервіля».
17.00. Навіны.
17.20. Крымінфарм паведамляе.
17.30. Маст. фільм «Мая сям'я і іншыя жывёлы» (Вялікабрытанія). 5-я серыя.
18.00. Клуб галоўных рэдактараў. У гасцях — М. С. Гарбачоў.
18.50. «Поле цудаў».
19.45. Добрай ночы, малышы!
20.00. Навіны.
20.35. Г. Данелія. Аб фільмах і аб сабе.
21.05. «ВіД» прадстаўляе. У перапынку (23.00) — Навіны.
0.40. «Адзіночкі». 4-я серыя.

Расійскі канал

7.00. Весткі.
7.20. Час дзелавых людзей.
8.20. Англійская мова. 1-ы год навучання.
8.50. Вольны час. «Увага, здымаю!»
9.05. Англійская мова. 2-гі год навучання.
9.35. «Бурда модэн» прапануе...
10.05. «Без рэтушы».
11.00. «Ніці». Музычны фільм.
11.15. Пятае кола.
13.00. Весткі.
15.00. Дак. кіно... Што далей?
16.15. Прастора плюс.
16.45. Т. Ін. Ка.
17.00. Сялянскае пытанне.
17.25. «Я вам пішу, Ваша Вялікасць...» Паэт Ю. Улодаў.
17.55. Версія.
18.10. «Астравы разладу. Погляд з Японіі». Частка 1-я.
18.40. Вольны час. «Дамашні клуб».
19.00. Весткі.
19.20. Свята кожны дзень.
19.30. «Санта-Барбара». 21-я серыя.
20.20. На сесіі Вярхоўнага Савета Расійскай Федэрацыі.
20.50. Залатая шпора.
22.00. Весткі.
22.20. Начны акцёрскі клуб.

ДАПАМОЖАМ ПТУШКАМ!

Зіма, вядома, самы цяжкі час у лясных насельнікаў. Але аказаць ім пасільную дапамогу ўпаўне можа кожны чалавек. Не пашкадуйце, калі ласка, для іх жменькі круп, хлебных крошак, нават кавалачка несалёнага сала. А яшчэ лепш — нарыхтоўвайце яшчэ з лета-восені прыдатны для птушак корм. І яны вам аддзячаць «санапрацоўкай» садоў і агародаў ад насякомых-шкоднікаў і вясёлым канцэртам на ўсе галасы.

Фота Ільі ВАКУЛІЧА.

ЗААПАРК У СЕНЦАХ

ХАМЯЧОК

Хамякі і хамячкі, хоць і сваякі, але звяркі розныя. Хамякоў рэдка сустрэнеш у хатніх зоакутках. Вельмі яны буйныя, як пацук, і неспакойныя жывёліны. А хамячкі, наадварот,—адны з самых папулярных у нас хатніх звяркоў.

Трымаюць хамячкоў у звычайнай, з дробнай сеткай клетцы для невялікіх грызуноў. Клеткі для птушак для іх не падыходзяць—хамячкі спакойна пралязаюць паміж пруткамі, могуць прагрызці драўлянае дно. Добра будуць яны сябе адчуваць і ў сярэдніх памераў акварыуме. Толькі змяшчаць у яго трэба не больш дзвюх жывёлін, а патомства адсаджваць.

Падлогу жытла пасыпаюць пілавіннем дрэў ліставых парод, кладуць вату, паклю, мяккія анучы. У кутку ставіцца невялікая скрынка з адтулінай. У ёй хамячкі наладзяць сабе гняздо. У другім кутку, дзе будзе сталовая, змяшчаецца сподачак з ядой. Хамячкі вельмі ахайныя. Выбраўшы сабе месца для туалета, яны толькі ім і будуць карыстацца. Гэта аблегчыць прыбіранне.

Некаторыя ўмудраюцца прыручыць звяркоў, выкарыстоўваючы для гэтых мэт паўлітровыя слоікі. Паспрабуйце. Пакладзіце на бок слоік і наліце ў яго для пачатку крыху вады. Калі ваш падапечны «асвоіць» яго, слоік трэба будзе штодзённа мыць.

Карміць хамячка проста. На суткі яму хапае прыкладна 15 грамаў збожжавай сумесі, да 7—хлеба, 5 грамаў мяса, крышку малака, 30 грамаў зяленіва (салата, дзьмухавец) і сакавітых кармоў (морква, капуста), 0,1 грама солі. Можна таксама даваць макароны, сухары, сушкі, вараныя курыныя яйкі, нятлусты тварог, кефір. Калі вы перавысіце норму, ваш хамячок пачне рабіць запасы —у сваім дамку ці пад ім. Яго кладавую трэба будзе час ад часу чысціць. Але без такіх запасаў гаспадарлівы звярок адчувае сябе няўпэўнена. Так што разы два на тыдні прадастаўляйце яму магчымасць папоўніць сваю кладавую. Тым больш, што назіраць за ім пры гэтым вельмі цікава. Асабліва важныя запасы для хамячкоў, калі іх у клетцы некалькі. Без дастатковых запасаў яны могуць пабіцца, а самка — з'есці маленькіх хамячкоў. Хамячкі ж не разумеюць, што вы будзеце іх карміць кожны дзень і вашых запасаў хопіць на ўсё іх жыццё.

Ужо на 25—30-ы дзень жыцця ў хамячкоў можа з'явіцца патомства. І калі вы не хочаце стаць гаспадарамі цэлага сямейства, то купляйце хамячкоў зусім маленькімі. А дарослых трымайце паасобку. Хамячкі з'яўляюцца на свет голыя і сляпыя. Праз тыдзень скура ў іх цямнее і пакрываецца шчацінкай. На 9—10-ы дзень у іх адкрываюцца вочы. А яшчэ праз 3—4 дні пачнецца ў іх вясёлая дзіцячая гульня.

Хамячкі — жывёлінкі начныя. Вашым дзецям час класціся спаць, а ў іх пачынаецца самая актыўнасць. Таму многія дзеці хутка становяцца раўнадушнымі да звяркоў — нецікава. Яны спрабуюць расштурхаць сонных хамячкоў днём. Дарослыя злыя хамячкі могуць спрасонку нават і ўкусіць сваімі вострымі зубамі. Так што не турбуйце іх удзень. Але хамячкоў неабходна пастаянна прывучаць да рук, бо яны даволі хутка, асабліва ў вялікай сваёй сям'і, становяцца дзікімі. Браць іх трэба асцярожна — усё ж маленькае і далікатнае стварэнне. І сачыце, каб вашы дзеці незнарок не задушылі іх.

АРАНЖАРЭЯ

І ЎСЁ Ж АСЦЕРАГАЙЦЕСЯ

Некаторыя лічаць, што трымаць расліны ў пакоі шкодна для здароўя, паколькі іх лісце нібыта выдзяляе шмат вуглякіслага газу. Усе зялёныя расліны сапраўды выдзяляюць вуглякіслы газ у час дыхання, прычым толькі ў цемры. Але ніякай шкоды здароўю чалавека ён не прыносіць, бо яго колькасць вельмі нязначная.

Аднак калі ў пакоі расце некалькі вялікіх раслін у кадках, гэта можа павысіць вільготнасць паветра. Але гэта шкодна толькі ў тым выпадку, калі пакой наогул даволі сыры. Калі ж паветра сухое, то некалькі павялічыць яго вільготнасць будзе толькі карысна.

Сярод пакаёвых раслін ёсць некалькі такіх, з якімі трэба абыходзіцца асцярожна.

Напрыклад, **алеандр,** у якога даволі ядавіты сок. Трэба старацца не дакранацца да яго лісця або кветак, а калі гэта даводзіцца рабіць, то пасля заканчэння работы трэба старанна вымыць рукі з мылам. Асабліва трэба засцерагаць ад ядавітага соку вочы. У людзей з вельмі адчувальнай скурай пры найменшым судакрананні з лісцем пакаёвай **прымулы** з'яўляецца моцнае раздражненне, нават запаленне скуры. Там, дзе ёсць маленькія дзеці, нельга вырошчваць расліны з яркімі, але з неядомымі пладамі, напрыклад, **паслён,** або **салянум,** які восенню бывае ўвесь пакрыты аранжава - чырвонымі пладамі, што прыцягваюць увагу дзяцей.

Прыходзіцца захоўваць асцярожнасць і ў абыходжанні з **кактусамі.** У некаторых відаў **(апунцыі)** калючкі лёгка ўваходзяць пад скуру, а выцягнуць іх даволі цяжка. Гэта можа прывесці да раздражнення скуры і нават да ўтварэння нарываў.

ВАША ЗДАРОЎЕ

АСЦЯРОЖНА, ТРАВЫ!

Травы таксама, як і прадукты, маюць станоўчы або адмоўны патэнцыял. А таму могуць быць як карыснымі, так і шкоднымі. Паколькі на арганізм травы ўплываюць марудна, то і вынік іх уздзеяння адчуваецца не адразу.

Напрыклад, прымаючы страўнікавы збор, можна-такі зняць боль у страўніку,

але праз нейкі час «атрымаць» захворванні жаночай палавой сферы, малочных залоз, пагаршэнне памяці і г. д., што сведчыць аб парушэннях у энергетычным канале, звязаных са страўнікам.

Каб эфектыўна ўздзейнічаць не толькі на хворы орган, але і на звязаны з ім энергетычны канал, травы павінен падбіраць толькі ўрач-прафесіянал. Яшчэ больш асцярожна трэба карыстацца рознымі зборамі. Іншы раз травы ад аднаго і таго ж захворвання могуць быць проста несумяшчальнымі. Лепш за ўсё падбіраць лекавыя расліны, кантралюючы работу асноўных органаў.

Так, калі ўрач назначыў вам якую-небудзь траву або збор, пачніце з малых доз. Па прынцыпу гомеапатыі яны лечаць лепш, чым вялікія. Для гэтага адвар або настой трэба ў некалькі разоў разбавіць вадой. Напрыклад, сталовую лыжку адвару разводзяць у літры кіпячонай вады і прымаюць па сталовай лыжцы кожныя дзве гадзіны. Доўгі час, як пры паласканні, трымайце вадкасць у роце. Праз некалькі дзён вы абавязкова зразумееце, падыходзіць гэта трава ці не. Лячэнне лекавымі раслінамі трэба спалучаць з метадамі ачышчэння арганізма і пераходам на вегетарыянскае харчаванне, набліжаючыся да сыраядзення. Прымаць іх трэба да таго часу, пакуль адчуваецца іх спрыяльны ўплыў. Што ж датычыць збораў, запомніце: кожнаму чалавеку састаў павінен быць падабраны індывідуальна.

І, нарэшце, запішыце. Да «Інь»-раслін адносяцца пятрушка, хмель, бяроза, крапіва, маліна, мацярдушка, суніцы, клубніцы, сардэчнік, сельдэрэй, лопух, чаромха, васілёк, сасна. А да «Янь»-раслін — шыпшына, герань лугавая, марская капуста, хрэн, рамонак, мята, кроп, крываўнік, наготкі, вярба, святаяннік, стрэлкі, кмен.

ПАРАДЫ НА ЎСЯКІ ВЫПАДАК

І КЛЮЧЫ НЕ ЗГУБЯЦЦА...

Калі вы збіраецеся выкінуць падцяжкі ад штаноў з-за таго, што гумкі вельмі ўжо аслабелі, то разам з гумкамі не выкідайце заціскачкі. Яны вам яшчэ спатрэбяцца. Напрыклад, для таго, каб не губляць ключы.

Заціскачкі можна выкарыстаць у якасці брэлока-бірулькі для ключоў. Прышчапіўшы заціскачку за кішэню, вы будзеце гарантаваны ад згубы ключоў. Гэтая парада асабліва спатрэбіцца тым, каму даводзіцца шмат рухацца і нагінацца — турыстам, садаводам, грыбнікам, і, вядома, дзецям...

Мітынговая аповесць

Уладзімір ДАМАШЭВІЧ

(Працяг. Пачатак у №№ 25—26).

— Тут выпадковасць... Як Сталін— узяў таго, таго, пятага-дзесятага. А мог і нас: цябе, мяне, яго. Мог? Мог! І мы, ты асабліва — заспяваў бы другую песню! Таксама сказаў бы: а чаму мяне? Ты — чалавек, асоба, ты — недатыкальны! А той НЕХТА, хто трапіў пад нож яго гільяціны — той не чалавек, не асоба? Мы такія: калі не трапілі пад цвёрдую руку, то гатовы яе хваліць, лізаць, узносіць, а вось калі нас — за нішто!— гэтая моцная рука возьме за карак, тады мы запяём зусім іншую песню. Бо самому баліць, а некаму там— падумаеш!.. Так што не трэба моцнай рукі, трэба, брат, справядлівую руку, праўдзівей, справядлівы закон. Правініўся — адказвай перад законам, не вінаваты — жыві спакойна і рабі сваю справу. І нікога не бойся: ніхто цябе не зачэпіць. Так ці не?

Раптам дзверы на балкон адчыніліся, дзве сястры, адна пры адной, пераступілі парог і апынуліся перад мужчынамі — устрывожаныя, пабялелыя. Адна кінулася да свайго мужа, другая — да свайго.

— Што тут было? Вы падурэлі, ці што? — закрычала малодшая, Антаніна. — Хто тут каго хацеў скінуць з балкона?

— Супакойся, нічога тут не было, — адказаў абыякава Хведар.

— Тут быў толькі невялікі эксперымент, — падтрымаў швагра Міхась Парэпка. — І ён скончыўся паспяхова, без ахвяры...

— Дурныя нейкія эксперыменты, — пакруціла галавою Антаніна, аглядаючы падазрона ўсіх мужчын. — Хадзем у хату, будзем піць гарбату, — сказала ў рыфму і засмяялася.

Мужчыны, пакідаўшы з балкона недакуркі, падаліся ўслед за жанчынамі.

***

НА САМЫМ КАНЦЫ ВОСЕНІ, у апошні дзень лістапада, у Мінску здарылася падзея, якая ўвайшла ў гісторыю горада як важная дата — як нейкі пераломны момант у свядомасці многіх людзей.

Беларускі народны фронт — БНФ — прыняў рашэнне адзначыць свята памінання памерлых і загінутых — Дзяды, — старажытнае свята ўсіх славян, якое ў кожнага народа адзначаецца па-свойму. Натуральна, што некалькі гадоў назад пра масавае святкаванне не магло быць і гутаркі. Ды і цяпер... Хоць свята выпадала на нядзелю, гаспадары горада яго не дазволілі, нават былі аб'явы на гэты конт у газетах, па радыё і тэле. Падстава для забароны была такая: няма ў беларусаў такой традыцыі, каб адзначаць дзень памінання продкаў!

Хоць усе беларусы ведаюць, што якраз была і яшчэ не памерла такая традыцыя. Значыць трэба ісці, калі забараняюць. Насуперак «знаўцам» традыцый і насуперак забароне...

У сям'і Парэпкаў пачалася спрэчка: каму ісці? Усім — кажа жонка, гэта значыць, ім дваім. Не згодзен — кажа Міхась. Чаму? — пытаецца жонка. Таму — адказвае Міхась — што калі пайду я адзін, то затаптаць могуць мяне аднаго, другая палова сям'і застанецца. А як і ты пойдзеш — уся сям'я прападае. Усё можа быць. Народу збярэцца шмат, бо не дазволена. А калі не дазволена, то могуць быць ужыты сродкі для таго, каб не дапусціць зборышча. Ты гэта разумееш? — даказваў Міхась. Да таго ж холадна, ты схільна да прастуды. Сядзі дома, а я апрану свой кажух.

З цяжкасцю яна згадзілася з яго довадамі.

А ў яго была дамоўлена сустрэча са шваграм Хведарам у 14 гадзін на апошняй станцыі метро па вуліцы Каліноўскага, амаль што ля самых Маскоўскіх могілак, дзе меўся адбыцца жалобны мітынг ці збор.

Аднак жа план іх паламаўся, бо рух цягнікоў метро быў спынены, яны ішлі толькі да Валгаградскай, астатнія два прыпынкі трэба было ісці пешкі. І Парэпка пайшоў, не спадзеючыся, што Хведар будзе яго чакаць. Ішоў разам з натоўпам людзей, якія высадзіліся з метро і па праспекце кіраваліся да Маскоўскіх могілак. Людзі ішлі рэдка па адным, а то ўсё купкамі-групкамі па два, па тры і больш, гэта былі пераважна людзі маладыя, амаль кожны нешта нёс у руках — нейкі скручаны транспарант ці нацыянальны бел-чырвона-белы сцяг. На тварах ва ўсіх была суровасць, як бы чаканне нечага незвычайнага.

Падыходзячы да вуліцы Каліноўскага, Парэпка ўбачыў, як з завулка на праспект выйшла рота міліцыі і мерным крокам, выраўняўшы строй, пакіравала да могілак. У яго неяк нядобра пахаладзела ў грудзях — так, без сілы сёння не абыдзецца.

Ён пахадзіў колькі часу між людзьмі, падыходзіў то да адной купкі, то да другой, шукаючы вачыма швагра, але дарэмна. Відаць, таксама нешта з транспартам, давядзецца пачакаць.

— Дзе ты швэндаешся? — раптам пачуўся ззаду рэзкі камандзірскі знаёмы голас. — Цэлую вечнасць цябе шукаю!

Міхась Парэпка павярнуўся і ўбачыў швагра Хведара — ён падыходзіў да яго ў сваім шэрым падношаным паліто з рыжым каўняром, у шэрым старым барэце, нейкі надта ўзбуджаны, барвовы, як на добрым падпітку.

— Ты чаго такі... нейкі вясёлы? — спытаўся Парэпка, паціскаючы цвёрдую, халодную швагрaву руку.

— Паспеў выпіць, ці што?

— Ха-ха! Выпіў! Толькі панюхаў! Панюхаў газу! Разумееш? Ты шмат страціў, што не прыйшоў раней. Тут во на маіх вачах хапалі актывістаў БНФ, яны ішлі купкай па тратуары. А тут спартыўныя хлопцы ў цывільным акружаюць іх, рассякаюць групу на часткі і бяруць па адным пад рукі, пырскаюць з балончыкаў у твар нейкую вадкасць ці газам—і чалавек робіцца як сонны, рабі з ім што хочаш. Яго пад ручкі вядуць да машыны, а тая адвозіць вунь да тых фургонаў,— і швагер паказаў на хвойнік справа, дзе на ўзбочыне стаяла тэхніка, якой ён, Міхась, не паспеў заўважыць. Там бачыш што? Вадамёты, «хуткія дапамогі», фургоны з закратаванымі вокнамі — усё для нас з табою. І яшчэ аўтобусы. Там сядзяць мільтоны, чакаюць свайго выхаду — у бронекамізэльках, са шчытамі і з гумовымі палкамі. Мо нават і аўтаматы ляжаць — на выпадак... Зразумеў? Так што пачынаецца! Пайшлі!

— Куды? — як аглушаны паведамленнем швагра, няўцямна спытаўся Парэпка.

— Як куды? За людзьмі: Усе кіруюць да могілак.

І яны крануліся, азіраючыся па баках. Прыпыніліся на колькі хвілін ля купкі людзей — тут нехта некаму нешта даказваў, гаварылі па-руску, побач стаялі тры міліцэйскія чыны, пра нешта гаварылі між сабою. Парэпка пачуў з іх гутаркі знаёмае прозвішча — Стэльмах.

— Слухай, Хведар, а Стэльмаха ты не бачыў? Не схапілі яго разам?

— Яго не бачыў. А чуць чуў байку, што яго хацелі ўзяць, але людзі не далі, адбілі ў кэгэбістаў. Відаць, яны ўжо там, ля могілак. Хадзем хутчэй, — падагнаў ён Міхася і сябе.

— Дык што? Усё ідзе як трэба? — спытаўся Парэпка ў швагра, нібы ён тут быў галоўным.

— Яшчэ пабачым. Рана казаць. Але народу шмат, я нават не чакаў. Хай ведаюць! — і ён пагразіў некаму кулаком.

Ля могілак ужо сабралася і віравала суцэльнае мора людзей, была затоплена і ўся праезджая частка Маскоўскай шашы, толькі рэдкія машыны з цяжкасцю прарываліся праз жывую плынь натоўпу.

А па краях гэтай рухомай масы людзей, як бы не даючы, каб яны расцякліся ва ўсе бакі, шчыльнымі шарэнгамі стаялі курсанты міліцэйскай школы і міліцыя, праўда, усе без зброі, і настроеныя неяк мірна і нават весела. Яны моўчкі пазіралі, як варушыцца, кіпіць, бушуе перад імі мора чалавечых постацяў, апранутых страката і рознакалёрна, са сцягамі, да якіх яны яшчэ не паспелі прывыкнуць—бела-чырвона-белымі, да транспарантаў і лозунгаў, якія нічога добрага ім не абяцалі, а былі адкрытым пратэстам сённяшняй уладзе — бюракратам і партакратам. «Камуністы давялі нас да галечы! Куды павядуць далей?» — пытаўся плакат у руках рослага дужага хлопца, хутчэй за ўсё рабочага. «Молімся за душы бязвінных ахвяр у Курапатах», — як бы гаварыў сам з сабою другі плакат — у пажылой жанчыны ў чорнай хустцы, з-пад якой выбіваліся сівыя валасы.

(Працяг будзе).

Друкуецца са скарачэннямі.

РАДЫЁ

8 лютага

Апошнія паведамленні: 6.00, 15.00, 20.00, 23.00. 7.00 — ранішні канцэрт. 7.30 — «У нас у гасцях часопіс «Вожык». 8.00 — «Суботнім ранкам». Музычна-публіцыстычны выпуск. 9.15 — гуманітарна-інфармацыйны канал радыёстанцыі «Беларуская маладзёжная». 10.15 — для дзяцей. Б. Эйсымонт. «Сябры чароўнага матылька». Радыёпастаноўка. 11.00 — «Фальклор». Радыёклуб. 11.30 — праграма радыёстанцыі «Сямейнае радыё» (ЗША). 12.00 — «Увайсці ў кожны дом...». Суботнія радыёсустрэчы па пісьмах і тэлефонных званках. 13.00 — «Для веруючых і няверуючых». Радыёчасопіс. 13.30 — «Філантропы». Хроніка міласэрных спраў. 13.40 — «Чалавек. Аўтамабіль. Дарога». 14.15 —«Наша гасцёўня». Сустрэча з пісьменнікам А. Рыбаком. 15.15 — «Вяртанне да вытокаў». Агляд песень за 1991 год. 17.30 — праграма «Спадчына». 18.00 — перадача абласнога радыё. 19.20 — спявае Э. Пелагейчанка. 19.45 —вячэрняя казка. 20.00 — «Дзень нашага жыцця». 20.30 — «Вячэрнія зарніцы». 21.00 — «У суботу вечарам». Канцэртная праграма. 22.00 — «Паўгадзіны з меламанам». 23.10 — «Начныя галасы». Канцэрт класічнай музыкі.

НА ДВОР'Е

7 лютага

Сёння ўдзень у заходніх раёнах рэспублікі пройдзе невялікі снег. Тэмпература паветра ў Віцебску і Магілёве — 2—4, Мінску і Гомелі — 1—3 градусы марозу, у Брэсце ад 0 да 2 градусаў ніжэй нуля, у Гродна — каля 0.

У наступныя двое сутак: 8 лютага па большай частцы тэрыторыі, 9-га месцамі па рэспубліцы снег. Тэмпература паветра ўначы ад 0 да 5 градусаў марозу, удзень ад 2 градусаў марозу да 3-х цяпла.

Узровень радыяцыйнага гама-фону 6 лістапада складаў: у Мінску — 0,012, Віцебску — 0,013, Гродна — 0,012, Брэсце— 0,010, Гомелі — ад 0,013 да 0,026, Магілёве — 0,026 мілірэнтгена ў гадзіну. Натуральны радыяцыйны гама-фон на тэрыторыі рэспублікі знаходзіцца ў межах ад 0,010 да 0,020 мілірэнтгена ў гадзіну.

Л. САНКЕВІЧ,
інжынер-сіноптык.

АЛІМПІЙСКІ АЛЬБЕРВІЛЬ: ПАСЛАНЦЫ БЕЛАРУСІ

Брыльянт на снезе

Іх гадамі накатаная каляя не ўмяшчаецца ў прывычныя жыццёвыя рамкі. Лепшыя дні свайго жыцця яны праводзяць у гасцініцах, на спартыўных базах, вандруючы з адной кропкі планеты ў другую. Дамоў з'яўляюцца на месяц, не больш, каб не забыць, як выглядаюць родныя месцы, бацька, маці, як завуць суседзяў. Потым зноў — аэрапорты, аўтавакзалы, трэніровачныя трасы стадыёнаў.

БІЯТЛАНІСТЫ, як і іх калегі па зімовых спартыўных дысцыплінах, каляcяць у пошуках снега, бадай, часцей, чым спартсмены летніх відаў спорту. Асабліва дастаецца беларускім зімовым дружынам. Цудоўны спорткомплекс у Раўбічах, які прыгодны для турніраў і збораў любога рангу, пастаянна застаецца свабодным. З-за мяккай зімы, якая то адорвае вялікім снегападам, то пралівае слёзы цёплым дажджом, прадстаўнікі зімовых відаў мітусяцца па былому Саюзу, у пошуках прытулку.

Выступаў у Іжэўску, і не аднойчы, і Аляксандр Папоў, цяперашні дынамавец з Мінскай вобласці. Стартаваў ён там і ў гэтым годзе, калі традыцыйны турнір на прызы «Іжэўскай вінтоўкі» стаў апошнім бар'ерам на шляху ў алімпійскі Альбервіль.

Дарэчы, за тонкую саломінку паспелі ўхапіцца яшчэ двое з «страляючых» лыжнікаў, якія будуць прадстаўляць у Альбервілі нашу рэспубліку. Святлана Парамыгіна з Наваполацка, паездка якой у алімпійскую сталіцу была пад вялікім пытаннем, выйграла 15-кіламетровую гонку і запаслася падтрымкай трэнераў зборнай. Яўген Рэдзькін, які сабраўся разам з трэнерам пераехаць з Екацярынбурга ў Мінск, але з-за вялікіх прэтэнзій апошняга толькі сам паспеў прапісацца ў інтэрнаце БІФК і стаў студэнтам другога курса гэтага інстытута, прабіўся ў лідэры на «дваццатцы», атрымаў першы прыз і білет у Альбервіль.

У гонар Папова «Іжэўская вінтоўка» магла і не страляць. Яму аказалася дастаткова напомніць пра сябе месцам у першай дзесятцы. Што ён і зрабіў.

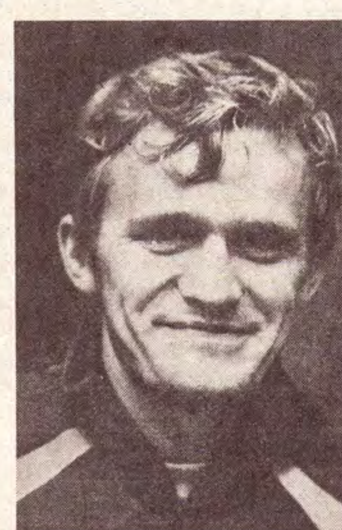
Да цяперашняга сезона Аляксандр лічыўся майстрам самай цяжкай, 20-кіламетровай гонкі, якая, акрамя лыжнага хода, уключае ў сябе і стральбу на чатырох агнявых рубяжах.

І на чэмпіянаце свету ў Лахці, дзе ён быў другім, і ў камандных гонках Папоў з вялікім поспехам спраўляўся з гэтай складанай, патрабуючай «конскай» вынослівасці трасай, чым з 10-кіламетровым спрынтам. Праўда, на Алімпіядзе ў Калгары Аляксандр атрымаў залатую ўзнагароду за эстафету 4×10 км. Але гэта вялікае выключэнне з правіл, чым само правіла.

Гэтай зімой, на адным з першых этапаў Кубка свету, Папоў нечакана з'явіўся на старце спрынтэрскай гонкі і таксама нечакана пераадолеў яе з лепшым часам дня. Многія палічылі гэту перамогу выпадковасцю. Але атрымалася так, што на апошні перад Альбервілем этап Кубка свету Папоў зноў выйшаў на старт 10-кіламетровай трасы, і зноў усіх ашарашыў, атрымаўшы першы прыз. Цяпер ужо ўсе загаварылі аб новым прэтэндэнце на алімпійскі поспех не толькі ў гонцы на 20 км, але і на дыстанцыі спрынта. Па ўсяму відаць, што і ў эстафеце Папоў пастараецца не ўдарыць тварам у бруд. Застаецца толькі чакаць.

Ужо 12 лютага ў мястэчку Ле Сэзі, што ў 32 км ад Альбервіля, біятланісты выйдуць на старт 10-кіламетровай гонкі і мы даведаемся аб першых адказах на пытанні: хто ёсць хто?

Ну, а пакуль ўспомнім, што Папоў пачынаў займацца біятлонам у Табольску. Там жа жыў і яго будучы трэнер Уладзімір Капшукоў, з якім яны неразлучныя з восьмага класа. Пераехаў трэнер у Свярдлоўск, Саша — за ім. Запрасілі Капшукова ў Мінск, згадзіўся на новае месца жыхарства і Папоў.

Аказалася, што ў трэнера і вучня многа агульнага. Прычым, Капшукоў для Папова не толькі настаўнік, але і старэйшы сябар, які мае, нягледзячы на ўзрост, тыя ж інтарэсы.

І вось разам яны вывелі адзіную, бадай, формулу поспеху: усе дробязныя, непатрэбныя, перашкаджаючыя высокаму выніку пытанні адкінуць, а накіраваць намаганні на максімум магчымага ў спорце. Па палічках быў раскладзены кожны крок да чэмпіёнскага медаля.

Але вучань не заўсёды чуў, што гаварыў настаўнік. Асабліва наконт таго, што датычыла трэніровак. Паколькі старанне ў Папова ў крыві, прапановы трэнера зрабіць перапынак ён стараўся прапускаць міма вушэй.

Расплата наступіла для стараннага вучня нечакана. Перагрузкі настолькі вывелі яго з раўнавагі: і фізічнай, і маральнай, што прыйшлося звярнуцца да ўрачоў і нават пайсці за кулісы.

Папова ўсё ж пакінулі ў зборнай, але вызначальным для яго аказаўся чэмпіянат свету ў Лахці. Да апошняга дня мужчынская зборная СССР была бледнай копіяй некалі магутнай, усё змятаючай на сваім шляху дружынай. А тут толькі «бронза» ў сваім каронным відзе—эстафетнай гонцы 4×10 км.

20-кіламетровая дыстанцыя, на якой трэнеры выставілі Аляксандра Папова, які сядзеў да апошняга дня ў запасе, магла вырашыць лёс не толькі нашага біятланіста, але і настаўнікаў зборнай. Аляксандр не выйграў бітвы за «золата»: ён стаяў на п'едэстале гонару ступенькай ніжэй пераможцы. Але, заваяваўшы «серабро», самую салідную ў сваёй спартыўнай кар'еры індывідуальную ўзнагароду, ён падставіў плячо пад пагражаючы разваліцца некалі непераможны калектыў.

Але не будзем ляпіць з Папова партрэт нейкага супермена, якога мірское жыццё абышло бокам. Не, ён умее і ў бары пасядзець, і выпіць, натуральна, у меру, не перад спаборніцтвамі, і патанцаваць да ўпаду.

Праўда, цяпер ён больш строгі да свайго асабістага жыцця. Нядаўна разам з Наталляй Лебедзевай, двухразовай віцэ-чэмпіёнкай Еўропы па фігурнаму катанню, вырашылі пажаніцца. Сустракаюцца, аднак, яны не часцей, чым раней. І, як правіла, у гасцініцах. Наталля трэніруецца ў Екацярынбургу, рыхтуецца да чэмпіянатаў ветэранаў, Аляксандр жа раз'язджае па гарадах... А сустракаюцца маладажоны, як правіла, у Мінску.

Вось, бадай, і ўсё пра Папова, алімпійскага чэмпіёна, лаўрэата сусветных чэмпіянатаў. Сам жа ён лічыць, што ўсё ў спорце ад таленавітасці, ад таго, што закладзена ў дзяцінстве. Ну, а далей — праца і толькі праца. Без яе ні адзін брыльянт доўга ззяць не будзе. Пацямнее, замуціцца, і толькі шліфоўка дапаможа зрабіць грані танчэй і даўгавечней. Так яно і ў спорце.

Міхаіл ДУБІЦКІ.
Фота Д. ЦЕРАХАВА.

Галоўны рэдактар
У. Б. НАРКЕВІЧ.

ЗАСНАВАЛЬНІКІ: Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь, Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь, калектыў рэдакцыі газеты «Звязда».

НАШ АДРАС: 220041, гор. Мінск, праспект Ф. Скарыны, 77, рэдакцыя газеты «Звязда».

ТЭЛЕФОНЫ: прыёмнай — 32-51-05, аддзела пісьмаў—32-04-52, 32-41-92, навін—32-15-02, даведкі па рэкламе і аб'явах — 32-35-91.

ПА НУМАРУ ДЗЯЖУРЫЛІ: адказны сакратар Уладзімір Андрыевіч, намеснік адказнага сакратара Яўген Ляхаў, старшы карэктар Ала Сабалеўская.

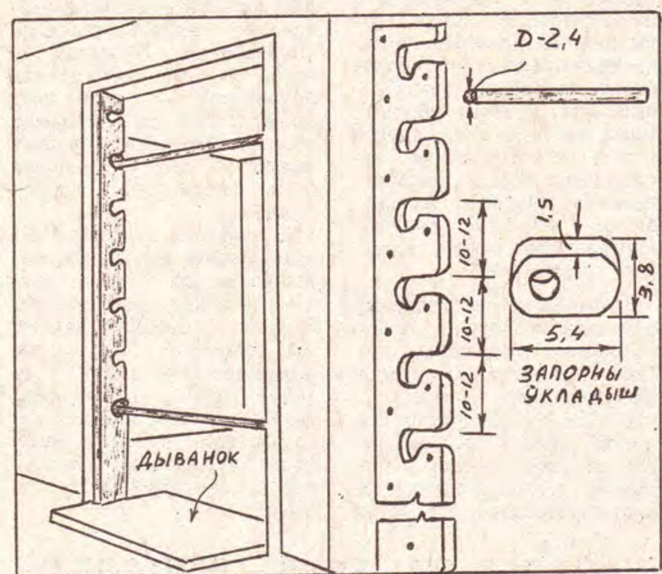
Аўтары апублікаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць фактаў. Іх меркаванні не заўсёды супадаюць з меркаваннем рэдакцыі.

Рэдакцыя пакідае за сабой права не ўступаць у перапіску з чытачамі.

Друкарня выдавецтва «Беларускі Дом друку». Тыраж 81.098. Індэкс 63850. Зак. № 27. Выходзіць 250 разоў на год. Нумар падпісаны ў 21.05.
М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

ХАТНЯЯ СПАРТЗАЛА

ГІМНАСТЫЧНАЯ СЦЕНКА Ў КВАТЭРЫ

Займацца на такой сценцы карысна не толькі дзецям, але і тым, хто ў сілу сваёй прафесіі большую частку працоўнага дня сядзіць.

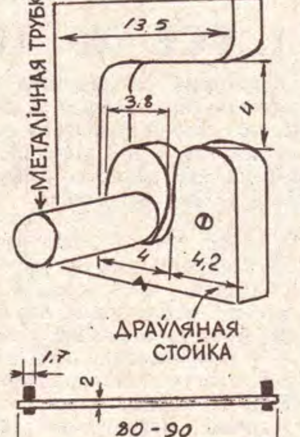
Сценка складаецца з дзвюх драўляных стоек, 14 запорных укладышаў, зробленых з цвёрдага дрэва, 7 металічных перакладзін (кавалкаў труб), шрубаў для прымацавання стоек да дзвярных вушакоў. Усе памеры і вузлы паказаны на чарцяжах.

Гнёзды і дзіркі для шрубаў у стойках размяшчаюцца па шаблону і робяцца аднachасова ў дзвюх стойках, пакладзеных адна на адну.

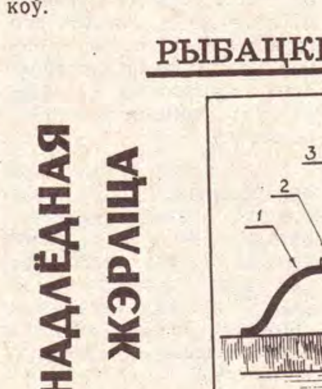
93

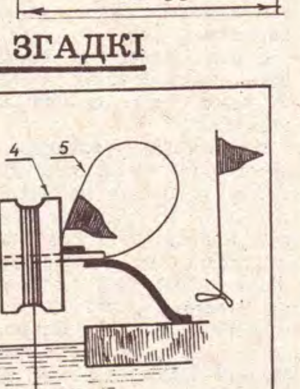
Запорныя ўкладышы маюць авальную форму і замацоўваюцца на канцах перакладзіны на кляі. Каб павысіць надзейнасць мацавання ўкладышаў, лепш іх паверхню абабіць тонкай бляшанкай. Раскрой кавалка бляшанкі трэба зрабіць на кальцы, а потым перанесці на кавалак паперы.

Пасля заканчэння заняткаў на сценцы перакладзіны разам з укладышамі здымаюцца, а апорныя стойкі застаюцца прымацаванымі да дзвярных вушакоў.

РЫБАЦКІЯ ЗГАДКІ

Гэта снасць для палявання за драпежнай рыбай кампактная, лёгка збіраецца і разбіраецца, без цяжкасцей устанаўліваецца пры любым стане снежнага покрыва. Акрамя таго, яна зацямняе лунку і доўгі час засцерагае яе ад замярзання (гл. мал.).

У якасці асновы жэрліцы выкарыстоўваецца поліэтыленавая міска з набору турыстычнага посуду. У яе дне праразаюць паз з такім разлікам, каб у яго прайшла з некаторым зазорам шпулька. Вось шпулькі замацоўваецца пры дапамозе надрэзаў, якія зроблены з абодвух бакоў паза. Сцяжок замацоўваецца на стальным дроце дыяметрам 1 мм. Ніжні канец дроту фігурна загнуты. Ён устаўляецца ў вось, якую робяць з трубкі дыяметрам 4—6 мм.

94

***

Умоўныя абазначэнні. 1. Міска. 2. Трубка. 3. Паз. 4. Катушка. 5. Сцяжок.

БЛЕШНЯ-АКУНЁЎКА

Вопытныя рыбакі ведаюць, як прагна бярэ зімой акунь на маленькія блешні. Па адкрытай вадзе блешню на лёсцы 0,15—0,17 мм прывязваюць да двухкаленнай вуды, на канец якой ставяць ківок (гл. мал.).

Першая блешня робіцца з латуні ці бронзы таўшчынёй 0,4—0,5 мм і аснашчаецца кручком № 4—6. Кручок прыпайваецца волавам і маскіруецца чырвонай шарсцінкай. Блешню можна пасерабрыць у адпрацаваным растворы фіксажу.

Другая блешня робіцца з латуні ці медзі. Яна аснашчаецца трайнікам № 5, які таксама маскіруецца чырвонай шарсцінкай. Можна і пасерабрыць.

Перад лоўляй блешні трэба паліраваць.

ПАКАШТУЙЦЕ, ГЭТА СМАЧНА

КЕКС ІМЯННЫ

400 г мукі, 300 г масла, 8 жаўткоў, 400 г цукру, па жменьцы разынкі і здробленых арэхаў, 1 ст. лыжка цукатаў з апельсінавай скарыначкі.

Расцерці масла, асобна расцерці жаўткі з цукрам, далучыць іх да расцёртага масла, дадаць разынкі і цукаты, усё перамяшаць, усыпаць муку і хутка замясіць аднароднае, пышнае лёгкае цеста. Раскласці ў добра змазаныя мяккім маслам формы, запаўняючы іх толькі тры чвэрці аб'ёму, асцярожна паставіць у нагрэтую да 180 градусаў духоўку і выпякаць пры

95

гэтай тэмпературы да гатоўнасці. Гатоўнасць кекса вызначыць з дапамогай драўлянай іголкі. Злёгку ахаладзіўшы, дастаць кекс з формы і падаваць да чаю, кавы.

Гатовы ахаладжаны кекс упрыгожыць бялковым крэмам, адшпрыцаваўшы яго ў выглядзе прыгожых белых кветак на паверхню кекса.

Для крэму: узбіць 2 бялкі з паўшклянкай цукру.

У ЛАРОК — З ЗАПАЛКАМІ

Нялішне нагадаць, што калі вы купілі дэфіцытную рэч у кааператыўным ларку ці з рук, дык невядома, хто і дзе прышываў этыкетку з замежнымі словамі і дзе яна была выраблена. Каб не ашукацца, запомніце спосабы распазнавання валокнаў.

Валакно	Паверхня	Характар гарэння і выгляд апаленага валакна	Пах пры гарэнні
Бавоўна	Рыхлая, матавая, шурпатая	Цалкам згарае, попел рассыпаецца	Паленай паперы
Воўна	Рыхлая, матавая пушыстая	Гарыць дрэнна з утварэннем шарыка	Паленага рога
Натуральны шоўк	Гладкая, бліскучая	Гарыць дрэнна з утварэннем шарыка	Паленага рога
Ацэтатнае, трыацэтатнае	Гладкая, бліскучая	Гарыць хутка з утварэннем запечанага бурага шарыка, пры вынясенні з полымя затухае	Воцату
Віскознае	Гладкая, бліскучая	Цалкам згарае, попел рассыпаецца	Паленай паперы
Поліаміднае	Гладкая, бліскучая	Не гарыць, але плавіцца з утварэннем мяккага шарыка на канцы	Паху няма
Поліэфірнае	Гладкая, матавая	Плавіцца без узгарання, з утварэннем цвёрдага шарыка на канцы	Паху няма
Поліакрыла-нітрыльнае	Рыхлая, пушыстая, матавая, шурпатая	Спачатку плавіцца і набывае карычневы колер, потым гарыць полымем з курадымам, з утварэннем цвёрдага шарыка на канцы	Паху няма

96